

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI**

**DİNDARLIK VE EVLİLİKTE MUTLULUK İLİŞKİSİ
(Özvatan Örneği)**

**Hazırlayan
İbrahim TANRIKULU**

**Danışman
Doç.Dr. Ali KUŞAT**

Yüksek Lisans Tezi

Mart 2022, KAYSERİ

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI**

**DİNDARLIK VE EVLİLİKTE MUTLULUK İLİŞKİSİ
(Özvatan Örneği)
(Yüksek Lisans Tezi)**

**Hazırlayan
İbrahim TANRIKULU**

**Danışman
Doç. Dr. Ali KUŞAT**

Mart 2022, KAYSERİ

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

İbrahim TANRIKULU

İmza

T.C.
ERCİYES ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Anabilim Dalı : Felsefe ve Din Bilimleri

Program Adı : Yüksek Lisans Tezi

Tez Başlığı : Dindarlık ve Evlilikte Mutluluk İlişkisi (Özvatan Örneği)

Yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının a) Giriş, b) Ana bölümler ve c) Sonuç kısımlarından oluşan (Kapak, Önsöz, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) toplam 70 sayfalık kısmına ilişkin 05.04.2022 tarihinde **Turnitin** intihal programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre tezin benzerlik oranı: % 28'dir.

Filtrelemeye **alıntılar dâhil** edilmiştir. Filtrelemede **yedi (7) kelimedenden daha az** örtüşme içeren metin kısımları hariç tutulmuştur.

Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez İntihal Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmasının herhangi bir intihal içermediğini, aksinin tespit edilmesi durumunda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim. 11.04.2022

Danışman
Doç Dr. Ali KUŞAT

Öğrenci
İbrahim TANRIKULU

KILAVUZA UYGUNLUK

“Dindarlık ve Evlilikte Mutluluk İlişkisi (Özvatan Örneği)” adlı Yüksek Lisans tezi, Erciyes Üniversitesi Lisansüstü Tez Önerisi ve Tez Yazma Yönergesi’ ne uygun olarak hazırlanmıştır.

Hazırlayan

İbrahim TANRIKULU

Danışman

Doç. Dr. Ali KUŞAT

Felsefe ve Din Bilimleri ABD Başkanı

Prof. Dr. Süleyman AKYÜREK

ÖN SÖZ

Aile, hem geleneksel hem de modern toplumlarda önemli toplumsal kurumlar arasında yer alır. Aile; biyolojik, psikolojik, duygusal ve sosyal ilişkiler içinde olan bireylerin oluşturduğu toplumsal bir kurumdur. Aile kavramı, gerek sürdürdüğü geleneksel ilişki ağlarıyla gerekse de modern yaşamın kendi içsel mekanizmasında meydana getirdiği dönüşümlerle birlikte toplumsal bir kurum olarak günümüzde de önemini giderek artırmaktadır. Özellikle akrabalık bağları kuvvetli olan Türk toplumunda aile kurumunun önemi büyüktür. Türk toplumunda aile zamanla değişim ve dönüşüme uğramakla beraber, Türk aile yapısının geleneksel özelliklerini de sürdürdüğü söylenebilir.

Türk toplumunun aile yapısında değişim ve dönüşüme neden olan pek çok faktör söz konusu olmakla beraber Batı toplumlarında görülen aile anlayışı ya da aile yapısında meydana gelen değişim süreçlerinin Türk aile yapısına da sirayet ettiği söylenebilir.

Evlilik ve aile kurumu, din ile olan münasebetini her dönemde istikrarlı bir şekilde sürdürmüştür. Dinler, ortaya koydukları kurallar vasıtasıyla aile hayatına şekil vermişler, eşler ve aile fertleri arasındaki bağın pekişmesinde önemli rol oynamışlardır.

Son yıllarda artan aile içi huzursuzluklar, boşanmalar, aile kurumuna ciddi zararlar vermektedir. Bu çalışmada din ve aile kurumu, dindarlık ve mutlu evlilik arasındaki ilişki tartışılacaktır.

Bu inançla hazırlamış olduğumuz bu çalışmada ve evliliğimiz süresince bana olan desteğini hiç esirgemeyen canım eşime, kızlarım Elif Rana ve Hatice Kübra'ya, bizlere huzurlu ve neşeli bir aile ortamı sağlayan anneme ve babama çok teşekkür ediyorum. Araştırmama katkı sağlayan tüm katılımcılara ve araştırmamın her aşamasında bana sabırla yol gösteren, akademik ve manevi desteğini esirgemeyen, değerli hocam ve yüksek lisans tez danışmanım sayın Doç. Dr. Ali KUŞAT' a en içten duygularımla teşekkür ederim.

İbrahim TANRIKULU
Kayseri, Mart/2022

DİNDARLIK VE EVLİLİKTE MUTLULUK İLİŞKİSİ (ÖZVATAN ÖRNEĞİ)

İbrahim TANRIKULU

Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yüksek Lisans Tezi, Mart, 2022

Danışman: Doç. Dr. Ali KUŞAT

ÖZET

Bu araştırma, evlilikte dindarlık ve mutluluk ilişkisini test etmek amacıyla, Kayseri ili Özvatan ilçesinde yaşayan 158 evli bireyin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri anket yöntemiyle toplanmış, ankette kişisel bilgi formu, “Dindarlık Ölçeği (DÖ) ve Evlilik Yaşam Ölçeği”(EYÖ) kullanılmıştır. Araştırmaya katılanların 70’i erkek, 88’i ise kadınlardan oluşmaktadır.

Verilerin normal dağılıma uygunluğu Shapiro Wilk testi ile test edilmiştir. Veriler normal dağılım göstermediğinden dolayı parametrik olmayan testler uygulanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde ikili küme arasındaki anlamlı farklılıkların tespiti için “Mann-Whitney U Testi” ikiden fazla kümeler arası anlamlı farklılıkların tespiti için “Kruskal Wallis-H” testinden yararlanılmıştır. Tüm istatistik çözümlemelerinde. 0,05 anlamlılık düzeyi temele alınmıştır. İstatistiksel analizlerde SPSS v.16 paket programı kullanılmıştır.

Araştırmada, dindarlık ölçeği ile evlilik yaşam ölçeği puanları arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde bir ilişki görülmüştür. Kadınların erkeklere göre dini inanç ve dini ibadetleri daha fazla yerine getirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Yaş değişkenine göre dindarlık ölçeği puan ortalamaları arasında anlamlı farklılaşma tespit edilirken evlilikte yaşam ölçeğinde anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir. Eğitim durumuna göre dindarlık ölçeği ve evlilik yaşam ölçeği puanları arasında “ortaokul mezunu” grup lehine bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Meslek değişkenine göre dindarlık ölçeği ve evlilik yaşam ölçeği puanları arasındaki ilişkinin “işçiler”, “kamu çalışanı”, “emekliler” ve “ev hanımları” lehine olduğu görülmüştür. Evlilik süresi değişkenine göre dindarlık ölçeği ve evlilik yaşam ölçeği puanları arasındaki ilişki “11-20 yıldır evli olan” grup lehinedir. Evlenme şekli değişkenine göre evlilik yaşam ölçeği puanları arasında anlamlı bir farklılaşma tespit edilemezken dindarlık ölçeği puan ortalamaları arasında anlamlı ilişkinin “görücü usulü” ve “yakın arkadaş/akraba aracılığı ile evlenen” lehine olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Modernleşme, Aile yapısı, Boşanma, Dindarlık.

**THE RELATION OF RELIGIOSITY AND HAPPINESS IN MARRIAGE
(SAMPLE OF ÖZVATAN)**

İbrahim TANRIKULU

Erciyes University, Social Sciences Institute

Master's Thesis, March,2022

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Ali KUŞAT

ABSTRACT

The research was carried out to test the relation of religiosity and happiness in marriage with the participation of 158 married individuals who live in Kayseri province Özvatan district. Research data were collected by survey method in which Personal Information Form, Religiosity Scale (RS), and Marriage Life Scale (MLS) were used. 70 of the participants are males and 88 of them are females.

Conformity of the data to normal distribution was tested with Shapiro Wilk. Nonparametric tests were tested out because of not reflect a normal distribution. Mann-Whitney U test was used for the determination of the significant differences between binary clusters in analyses of the data. Kruskal Wallis-H test was utilized for the determination of the significant differences between more than two clusters. The 05 significance level was based on all statistical analyses. SPSS v.16 package program was used in the statistical analysis.

In the research, a positive and low relation was observed between the Religiosity Scale and Marriage Life Scale scores. It was concluded that women perform religious beliefs and religious worship more than men. According to the age variable, while a significant difference was found between Religiosity Scales and average scores, there was not a significant difference in Marriage Life Scale. According to the educational status, it was concluded that the difference was in favor of the secondary school graduate group between the Religiosity Scale and Marriage Life Scale Scores. According to the profession variable, it was seen that the difference between the Religiosity Scale and Marriage Life Scale Sores was in favor of workers, public employments, retired and housewives. According to the marriage duration variable, the difference between Religiosity Scale and Marriage Life Scale scores was in favor of the group who got married for 11-20 years. According to the types of marriage variable, it was reached that while a significant difference between Marriage Life Scale scores was not determined, the significant difference between Religiosity Scale Scores was in favor of the people who got married arranged and via close friends/relatives.

Key Words: Modernization, Family Structure, Divorce, Religiosity

İÇİNDEKİLER

DİNDARLIK VE EVLİLİKTE MUTLULUK İLİŞKİSİ (ÖZVATAN ÖRNEĞİ)

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	i
TEZ ÖZGÜNLÜK ONAYI	ii
KILAVUZA UYGUNLUK	iii
KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	iv
ÖNSÖZ	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
SİMGELER ve KISALTMALAR.....	x
TABLolar LİSTESİ	xi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

DİNDARLIK VE EVLİLİKTE MUTLULUK

1.1. Dinin Tanımı	3
1.2. Dindarlığın Tanımı	5
1.3. Dindarlığın Özellikleri.....	6
1.4. Dindarlığın Boyutları	8
1.4.1. İnanç Boyutu	9
1.4.2. Duygu Boyutu	9
1.4.3. Davranış Boyutu	10
1.4.4. Bilgi Boyutu	10
1.4.5. Etki Boyutu.....	10
1.5. Evlilik Kavramı	11
1.6. Evlilik Türleri	14
1.7. Evliliğin İşlevleri	15
1.8. Mutluluk	17

İKİNCİ BÖLÜM

GEREÇ VE YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	19
2.2. Sınırlılıklar.....	21

2.3. Sayıtlar	21
2.4. İlgili Literatür	21
2.5. Araştırmanın Yöntemi	26
2.5.1. Araştırma Evren ve Örneklemi.....	26
2.5.2. Hipotezler	26
2.5.3. Araştırmada Kullanılan Ölçme Araçları.....	27
2.5.3.1. Kişisel Bilgi Formu	27
2.5.3.2. Dindarlık Ölçeği	27
2.5.3.3. Evlilik Yaşam Ölçeği.....	28
2.6. Veri Toplama Süreci	29
2.7. Verilerin Analizi	29

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

3.1. Araştırmaya Katılanlara Ait Demografik Değişkenler.....	31
3.2. Araştırmaya Katılanların Dindarlık Ölçeği ve Evlilik Yaşam Ölçeği Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	33
3.3. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular	34
3.4. Yaş Değişkenine İlişkin Bulgular.....	35
3.5. Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Bulgular.....	37
3.6. Meslek Değişkenine İlişkin Bulgular	41
3.7. Evlilik Süresi Değişkenine İlişkin Bulgular	48
3.8. Evlenme Şekli Değişkenine İlişkin Bulgular	53
SONUÇ VE TARTIŞMA	57
4.1. Sonuç ve Tartışma	57
4.2. Öneriler	63
EKLER	73
EK 1. Anket.....	73

SİMGELER ve KISALTMALAR

Akt	: Aktaran
Çev	: Çeviren
Diğ	: Diğerleri
DÖ	: Dindarlık Ölçeği
Ed	: Editör
EYÖ	: Evlilik Yaşam ölçeği
SDÜ	: Süleyman Demirel Üniversitesi
TDK	: Türk Dil Kurumu

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 2.1.	Araştırmaya katılan evli bireylerin dindarlık ölçeği ve evlilik yaşam ölçeği puanlarının normallik test sonuçları.....	30
Tablo 3.1.	Araştırmaya katılanların cinsiyet değişkenine göre frekans ve yüzdeleri.....	31
Tablo 3.2.	Araştırmaya katılanların yaş değişkenine göre frekans ve yüzdeleri.....	31
Tablo 3.3.	Araştırmaya katılanların eğitim durumuna göre frekans ve yüzdeleri....	32
Tablo 3.4.	Araştırmaya katılanların meslek değişkenine göre frekans ve yüzdeleri.....	32
Tablo 3.5.	Araştırmaya katılanların evlilik süresi değişkenine göre frekans ve yüzdeleri.....	32
Tablo 3.6.	Araştırmaya katılanların evlenme şekli değişkenine göre frekans ve yüzdeleri.....	33
Tablo 3.7.	Araştırmaya katılanların dindarlık ölçeği ve evlilik yaşam ölçeği aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri	33
Tablo 3.8.	Araştırmaya katılanların dindarlık ölçeği ve evlilik yaşam ölçekleri arasında spearman momentler çarpımı korelasyon test sonuçları.....	34
Tablo 3.9.	Araştırmaya katılanların dindarlık ölçeği ve evlilik yaşam ölçeği puan ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre Mann-Whitney U test sonuçları.....	35
Tablo 3.10.	Araştırmaya katılanların dindarlık ölçeği ve evlilik yaşam ölçeği puan ortalamalarının yaş değişkenine göre Kruskal Wallis-H test sonuçları.....	36
Tablo 3.11.	Araştırmaya katılanların dindarlık ölçeği puan ortalamalarının dini inanç alt boyutunda yaş değişkeni grupları arası Mann-Whitney U test sonuçları	36
Tablo 3.12.	Araştırmaya katılanların dindarlık ölçeği ve evlilik yaşam ölçeği puan ortalamalarının eğitim durumu değişkenine göre Kruskal Wallis-H test sonuçları.....	37

Tablo 3.13.	Araştırmaya katılanların dindarlık ölçeği toplam puan ortalamalarının eğitim durumu değişkeni grupları arası Mann-Whitney U test sonuçları.....	38
Tablo 3.14.	Araştırmaya katılanların evlilik yaşam ölçeği toplam puan ortalamalarının eğitim durumu değişkeni grupları arası Mann-Whitney U test sonuçları.....	39
Tablo 3.15.	Araştırmaya katılanların dindarlık ölçeği puan ortalamalarının dini inanç alt boyutunda eğitim durumu değişkeni grupları arası Mann-Whitney U test sonuçları.....	39
Tablo 3.16.	Araştırmaya katılanların dindarlık ölçeği puan ortalamalarının dini bilgi alt boyutunda eğitim durumu değişkeni grupları arası Mann-Whitney U test sonuçları.....	40
Tablo 3.17.	Araştırmaya katılanların dindarlık ölçeği puan ortalamalarının dini davranış alt boyutunda eğitim durumu değişkeni grupları arası Mann-Whitney U test sonuçları.....	41
Tablo 3.18.	Araştırmaya katılanların dindarlık ölçeği ve evlilik yaşam ölçeği puan ortalamalarının meslek değişkenine göre Kruskal Wallis-H test sonuçları.....	42
Tablo 3.19.	Araştırmaya katılanların dindarlık ölçeği toplam puan ortalamalarının meslek değişkeni grupları arası Mann-Whitney U test sonuçları.....	43
Tablo 3.20.	Araştırmaya katılanların evlilik yaşam ölçeği toplam puan ortalamalarının meslek değişkeni grupları arası Mann-Whitney U test sonuçları.....	44
Tablo 3.21.	Araştırmaya katılanların dindarlık ölçeği puan ortalamalarının dini inanç alt boyutunda meslek değişkeni grupları arası Mann-Whitney U test sonuçları	45
Tablo 3.22.	Araştırmaya katılanların dindarlık ölçeği puan ortalamalarının dini bilgi alt boyutunda meslek değişkeni grupları arası Mann-Whitney U test sonuçları	46

Tablo 3.23.	Araştırmaya katılanların dindarlık ölçeği puan ortalamalarının dini davranış alt boyutunda meslek değişkeni grupları arası Mann-Whitney U test sonuçları.....	47
Tablo 3.24.	Araştırmaya katılanların dindarlık ölçeği ve evlilik yaşam ölçeği puan ortalamalarının evlilik süresi değişkenine göre Kruskal Wallis-H test sonuçları	48
Tablo 3.25.	Araştırmaya katılanların bireylerin dindarlık ölçeği toplam puan ortalamalarının evlilik süresi değişkeni grupları arası Mann-Whitney U test sonuçları	49
Tablo 3.26.	Araştırmaya katılanların evlilik yaşam ölçeği toplam puan ortalamalarının evlilik süresi değişkeni grupları arası Mann-Whitney U test sonuçları	50
Tablo 3.27.	Araştırmaya katılanların dindarlık ölçeği puan ortalamalarının dini inanç alt boyutunda evlilik süresi değişkeni grupları arası Mann-Whitney U test sonuçları.....	51
Tablo 3.28.	Araştırmaya katılanların dindarlık ölçeği puan ortalamalarının dini bilgi alt boyutunda evlilik süresi değişkeni grupları arası Mann-Whitney U test sonuçları.....	52
Tablo 3.29.	Araştırmaya katılanların dindarlık ölçeği puan ortalamalarının dini davranış alt boyutunda evlilik süresi değişkeni grupları arası Mann-Whitney U test sonuçları.....	53
Tablo 3.30.	Araştırmaya katılanların dindarlık ölçeği ve evlilik yaşam ölçeği puan ortalamalarının evlenme şekli değişkenine göre Kruskal Wallis-H test sonuçları	54
Tablo 3.31.	Araştırmaya katılanların dindarlık ölçeği toplam puan ortalamalarının evlenme şekli değişkeni grupları arası Mann-Whitney U test sonuçları.....	55
Tablo 3.32.	Araştırmaya katılanların dindarlık ölçeği puan ortalamalarının dini davranış alt boyutunda “evlenme şekli” değişkeni grupları arası Mann-Whitney U test sonuçları	56

GİRİŞ

Tarih boyunca farklı şekillerde ortaya çıkan evlilik ve aile kurumu, din ile olan ilişkisini her dönemde devamlı bir biçimde sürdürmüştür. Dinler, ortaya koydukları kurallar vasıtasıyla insan yaşamını etkilemiş, eşler ve aile bireyleri arasındaki o kadim bağın gelişmesinde çok değerli katkılar sunmuşlardır. Öte yandan modernleşme ve bilim ve teknolojiadaki gelişim hareketleriyle birlikte evliliğin kutsalla olan ilişkisinde bazı sıkıntılar yaşanmış, bu durum evliliğin oluşmasında ve devamlılığında birtakım problemlere yol açmıştır (Kayıklık, Geçioğlu, 2019, s. 204).

Aile müessesesinin Türkiye’de güçlü temeller üzerine inşa ediliyor olması modern yaşamın aile kurumuna verdiği zararları azaltmaktadır. Ancak; bununla birlikte her geçen yıl aile birliğinin bozulması, boşanma sayılarındaki artış, toplumda boşanma olaylarının normal olarak kabul edilmesi ve evlilik dışı birlikteliklerin artması modern hayatın aile kurumuna verdiği zararların en temel göstergesidir (Tarhan, 2017, s. 17).

TÜİK verilerine göre 2020 yılında Türkiye’de 135 022 çift boşanmış ve bu boşanmalardan 124 742 çocuk velayetleri anne ya da babasına verilmek suretiyle anne babanın bir arada yaşadığı aile ortamından mahrum kalmışlardır. Son on yılda Türkiye’de boşanan çift sayılarının yüz binin üzerinde olduğu bu sayılarda herhangi bir gerileme olmadığı görülmektedir. Bu sebeple modern hayatın, aile kurumu ve evlilik müessesesine verebileceği zararları azaltmak için bireylerin yaşamına çok mühim anlamlar yükleyen dinin, insan hayatına etkisinden yararlanmak gerekmektedir.

İnsanların bireysel ve toplumsal hayatını düzenleyen din; akıl sahibi insanları kendi tercihleriyle dünyada ve ahirette mutluluğa ulaştıran ilâhî bir kanundur (Karaman ve Ark, 1998). Dünyada da insanları mutluluğa ulaştırması beklenen dinin, insan hayatının büyük bir kısmını işgal eden evlilik üzerinde de büyük etkisi vardır. İman, ibadet ve ahlâktan oluşan din ve dindarlık hem toplumların hem de tek tek bireylerin hayatlarını düzenleyen bir yapı arz etmektedir (Yapıcı, 2018, s. 84). Hayatın her

alanında olduğu gibi aile bireyleri arasındaki ilişkilerde de dinin etkileri mevcuttur. Hiç şüphesiz aile ve sosyal çevre sadece bireysel dindarlıkları şekillendirmemekte, aynı zamanda bireylerin dünya görüşünü, hayat felsefesini, yemek ve eğlence kültürünü, dostluk ve arkadaşlık ilişkilerini etkilemektedir.

Evlilik sürecinden önce aynı ortamı paylaşmadığı, aynı ortamı paylaşırsa dahi paylaşımda bulunmadığı bir insanla uzunca bir süre hayatı idame ettirmenin çok da kolay olmadığı bir gerçektir. Ancak eşlerin evlilik yaşamları süresince ortak bir dil yakalamaları ve bu ortak dilin eşler arasında ortak bir duyguya dönüşmesi sayesinde evlilik yaşantılarının daha uyumlu bir yapıda olması mümkündür. (Demiray, 2006, s. 18). Ortak bir dil yakalanamadığı takdirde uyumsuzluk ve beraberinde mutsuzluk, anlayışsızlık ve empatik davranamama gibi olumsuzluklar gün yüzüne çıkacaktır. (Yapıcı, 2018, s. 95). Aile kurumu içerisinde eşlerin yaşadıkları çatışmalar, problemler ve anlaşmazlıklar karşısında dini tutum ve davranışların etkilerinin ne olacağı bu çalışmanın yapılmasında belirleyici olmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

DİNDARLIK VE EVLİLİKTE MUTLULUK

1.1. Dinin Tanımı

İnsanların hayatlarını her anlamda etkileyen, doğdukları andan öldükleri ana kadar yaşantılara şekil veren en önemli unsurlardan biri o kişinin inandığı kendini ait hissettiği dindir. Müslümanlar arasında doğan çocuğun sağ kulağına ezan, sol kulağına kamet okunması, doğumunu takip eden yedinci gün akika kurbanı kesilmesi, Hinduizm inancına göre Ganj nehrinde yıkananların günahlarının affedileceği, dinin insan hayatını ne denli etkilediğinin en önemli göstergelerinden biridir. İnsan hayatını bu denli etkileyen dinin, evlilik ve aile kurumunu da etkilemesi ona yön vermesi kaçınılmazdır.

Din kavramını tüm bilim adamlarının üzerinde ortak bir fikir birliğine varacak biçimde tanımlamak olanaksızdır. Din olgusunun çok boyutlu ve karmaşık bir yapıya sahip olması, tanımını güçleştirmekle beraber, din tanımlarının, tanımını yapmış olan bireyin kişiliği, ideolojisi ve inançları başta olmak üzere o çağa hükmeden siyasal, sosyal ve ekonomik eğilimlerin etkisiyle biçimlendiği görülmektedir. İnsanoğlunun varlığının kökenlerine dayanan manevi bir olgu olan din, çok farklı biçimler içerisinde görülen ve çok kapsamlı bir alanı kaplamış olan girift bir olgudur (Hökelekli, 2012, s. 69).

Arapça kökenli bir kelime olan “din” Türk Dil Kurumuna göre çeşitli kutsal varlıklara inanmayı ve tapınmayı sistemleştiren toplumsal bir kurum olarak tanımlanmaktadır. Din, Batı dillerinde “religion” olarak kullanılan terimdir. Bu terim “religo” ve “religare” köklerinden gelmekte olup “religo” kökü “boyun eğmek, itaat etmek” olarak “religare” kökü ise “bağlanma” olarak dilimizde ifadesini bulmaktadır. Her iki terim de insanın kendinden daha güçlü bir varlığa sığınma ihtiyacına vurgu

yapmaktadır. Bu bakış açısıyla din, bireyin ilahi güce olan inancını, duygusunu, davranışını ve tüm bunların meydana getirdiği yapıyı belirtmektedir (Özbek, 2010, s. 8).

Din; insan davranışına yön veren, yaşama anlam katan, insanları hem dünyada hem de ölümden sonra var olduğuna inanılan hayatta mutluluğa ulaştıran, inançlar, törenler ve semboller sistemi olarak tanımlanabilir (Budak, 2002, s. 214).

Dinin kendinden başka bir varlığa bağlanma ihtiyacını, aile ve evlilik hayatının temeli olan bağlanma ihtiyacı ile örtüştürmek mümkündür. İnsanlar hayatlarının en zor anlarında üzüntülerini, hayatlarının en güzel anlarında da sevinçlerini paylaşma ihtiyacını hisseder.

İslam'da din, akliselim olan bireylere gerçeğin amacını anlatan, onları kendi irade ve tercihleriyle Allah'ın elçilerinin aktardığı biçimde, doğruluk, iyilik, mutluluk ve kemale ulaştıran ve Allah tarafından konan ilahi bir kanun olarak tanımlanmaktadır (Hökelekli, 2015, s. 69).

Evliliğin toplumsal bir yönü olmakla beraber bireysel yönlerinin olduğu gerçeği de göz önünde bulundurulmalıdır. Bu açıdan bakıldığında, evliliğin sağlıklı bir biçimde devam ettirilmesi için eşlerin evlilik hayatlarında psikolojilerinin ne durumda olduğu evliliklerini yakından etkileyecektir. Bu açıdan din psikologlarının da din kavramını nasıl tanımladıkları oldukça önemlidir.

Bu bağlamda psikolojik açıdan din olgusunu inceleyen bilim adamlarından biri olan James, dini; insanların kendi iç dünyalarında, ilahî olarak düşündükleri aşkın bir varlık ile bağ kurduklarını hissettikleri duygu, kazanmış oldukları tecrübe ve yapmış oldukları davranış olarak açıklayarak, din olgusunu, inanan insanlar için bir hayata bağlanma gücü ve yaşam kaynağı olarak değerlendirmiştir (Karaca, 2001, s. 193).

Modern din psikologlarından olan Pargament, din olgusuna yaklaşımları incelemiş ve bu konuda gösterilen beş ana yaklaşım olduğunu aktarmaktadır. Bunlar (Öztürk, 2013, s. 9):

1. Anlam: Din olgusu, bireyin yaşamın güçlükleri ile karşılaştığında, ana anlam arayışında önemli yardım sağlamaktadır.

2. Kontrol: İnsanların kontrol altına alamayacakları bir olay ile karşılaştıklarında, dinin onlara, çeşitli yöntemler gösterdiğini ifade etmektedir.

3. Teselli/Maneviyat: Psikanalitik yaklaşıma göre din olgusunun, bireyin yaşamda her zaman bir felaketin başına geleceğine dair kaygısını azaltan bir görevi vardır. Maneviyat ve insan ötesi bir erke bağlı olma isteği, dinin ana temelidir.

4. Samimiyet: Din olgusu toplumsal uyumu kolaylaştırmakta, sosyal dayanışma ve sosyal kimlik sağlamaktadır. Diğer bireylerle yakınlık kurma, bireylere manevi olarak destek olma ve din adamından manevi açıdan yardım alma vb. uygulamaları içermektedir.

5. Dönüşüm/Hayatta Değişiklikler: Din kavramı, yeni anlamlara ulaşmak için yaşamdaki önemli değişikliklerin başlamasında çok önemli bir role sahiptir.

Yapıcı (2007, s. 7-19) ise dini; doğrudan ya da dolaylı olarak kutsal olanla kurulmuş çeşitli bağlarla bireylere ve topluma farklı düzeylerde ve belirli biçimlerde algılama, düşünme ve davranma yolları sunan, yaşama farklı bir anlam katarak ve amaç sunarak insanoğlunun varoluşsal kaygılarına çözüm yolları öneren, üyelerine tanımlı ve farklı bir kimlik sağlayarak bir inananlar topluluğu oluşturan sembolik bir sistem olarak tanımlamıştır.

Sonuç olarak din kavramı, bireysel ve toplumsal boyutları olan, düşünce ve uygulama bakımından sistemli, inanan bireylere farklı bir yaşam tarzı sunan, onları belirli bir düşünce etrafında toparlayan, bireylerin hayatlarını doğumundan ölümüne kadar etkileyen bir kurum olarak ele alınmaktadır (Sambur, 2007, s. 24).

1.2. Dindarlığın Tanımı

Din, ilahi bir didaktik düşünce iken dindarlık bireyin yaşamına bu düşüncenin yansımasıdır (Ferşadoğlu, 2013, s. 35). Kayıklık, (2006, s. 496) dinin, yaşamı düzenleyen bir sistem olduğunu, bu sisteme en hassas şekilde katılan bireylerin ise dindar olduğunu ifade etmiştir. Dindarlık, insanın herhangi bir dini ya da herhangi bir inanç sistemini kabul etmesi ve o dine ya da inanç sistemine uygun olarak yaşaması iken dindar, bu yaşantıyı gerçekleştiren ya da gerçekleştirmeye çalışan kişidir (Çoban, 2013, s. 15; Karakaya, 2008, s. 24). Ayrıca birey, bu yaşantıyla gündelik yaşantısını adapte edebildiği ölçüde bireyin dindarlık düzeyi artış gösterecektir (Çoban, 2013, s. 15).

Çapar (2008, s. 13) dindarlığı, dindarlığın boyutlarından yola çıkarak açıklamıştır. Ona göre, öncelik bireyde din bilgisinin olmasıdır. Buna bağlı olarak iman duygusu gelişecek ve bu duygu davranışa dönüşebilecektir. Sonuçta birey bu durumu yaşamının diğer bölümlerinde de hissedebilecektir.

Hökelekli (2005, s. 71) dindarlığı “belli bir dinin inanç ve öğretilerinin belli bir zaman ve şartlarda belli bir kişi, grup ya da toplum tarafından yaşanması” olarak açıklamaktadır. Dindarlığın standart bir olgu olmadığını bireyin kişisel özelliklerine göre dindarlığın seviyesinin farklılaşacağını, topluluklar ve toplumlar arasında dini yaşayışın da dindarlıkta veya dindarlık derecesinde değişimlere yol açabileceğini ifade etmiştir. Dine yönelik algıların oluşturduğu tanımsal farklılıklar dinsel dünyaya ait olan dindarlık teriminin de çeşitlenmesini sağlamıştır (Çetin, 2010, s. 3; Karakaya 2008, s. 23). Tanımların farklılaşmasının altında farklı dine mensup bireylerin kendi dinlerine göre tanım yapmaları, farklı alanlarda çalışan araştırmacıların dini öznel olarak tanımlamaları ya da bireylerin dindarlık derecelerinin değişmesi yatmaktadır (Çoban, 2013, s. 16).

Bu ilmi ve bilimsel araştırma faaliyetleri ile dindarlık hakkında çok sayıda teori, veri ve bilgi üretilmiştir. Aslında dindarlık hakkında yazılan kitaplar ve yayınlanan makaleler geçmişte ve günümüzde çok sayıda bilgin ve bilim insanının verimli teorik ve deneysel çabalarının bir sonucudur (Kaya,2020, s. 40).

1.3. Dindarlığın Özellikleri

Dinin yaşamı düzenleyen bir sistem olduğu, dini yaşantılarına en çok dikkat eden bireylerin dindar olarak ifade edildiği göz önünde alındığında, dindarlığın özelliklerinin çalışmamızın temelini oluşturan evlilik yaşantısında, bizlere önemli bir yol gösterici olacaktır.

Bu konuda Hökelekli (2012, s. 91) çalışmasında dindarlığa ilişkin şu özellikleri belirtmiştir:

1. Dindarlık, stabil değil değişken bir olgudur. Kişinin kendisini dine verme derecesine, göre değişebilmektedir.

2. Dine bağlılık farklı faktörlere bağlı olarak değişmektedir. Örneğin yaş, cinsiyet, ekonomik durum, siyasi ya da toplumsal olaylar vb. Hiç beklemediğiniz anda

yaşadığınız bir olay (afetler, rüya veya dini âleme özgü bir duygu vb.) dinle olan bağınızda değişim yaratabilir.

3. Dini hayatınızın her alanında hissedersiniz. Dindarlık bireysel ve toplumsal hayatı da içine alan evlilik yaşamında da hissedilecektir.

Dindarlıkta mühim olan faktörlerden birisi bireyin ilahi güce olan sevgisidir. Bu ilahi sevgi beşeri sevgilerden ne kadar üstünse birey o derece dindardır. Başka bir faktör ise bireyin ilahi güce ulaşmasını, onu hissetmesini, bağ kurmasını sağlayan duaya yönelişidir. Ayrıca dindarlığın ölçütlerinden bir diğeri inancın bireyin yaşamında ne derece önemli ve aktif olduğudur. Birey kişisel olarak dindar olduğunu düşünse bile bu durumun objektif olarak da gözlenmesi gerekmektedir (Yüce, 2009, s. 28).

Bireyin dindar olması onun nezdinde olan sübjektif bir durum olmasına rağmen dindarlığın yaşama tezahürü objektif olarak görülebilen bir durumdur (Özkan, 2016, s. 14). Bu nedenle din kavramından bağımsız olarak düşünülemeyen dindarlık kavramı dindar insanın davranışlarına odaklanarak da daha kolay tanımlanabilir (Karakaya, 2008, s. 23).

Dindarlık tanımındaki farklılıklar dindarlığın kaynağında da farklı görüşlerin oluşmasına zemin hazırlamıştır. Bazı araştırmacılar dindarlığın kaynağının genetik olarak inanç duygusu olduğunu savunurken diğer araştırmacılar ise çevresel etkinin önemli olduğunu inanç duygusunun öğrenmeyle oluştuğunu belirtmektedir. Araştırmacıların bazıları dindarlığın kaynağının kişisel gereksinimler olduğunu, çözümsüz kalan bireyin güven gereksinimini din yoluyla karşıladığını savunmaktadır. Bazı araştırmacılar ise fani olan dünya hayatının bir gün biteceğini bilen insanoğlunun, ebedi hayat isteğinin dindarlığa kaynaklık ettiğini ifade etmektedirler. Dindarlık çeşitli nedenlerle izah edilebilir; bu, bireyin içinde bulunduğu vaziyete göre değişebilmektedir (Karakaya, 2008, s. 24).

Kayıklık'a (2006, s. 496) göre bireylerin inanmaya yönelimi duygularıyla ilişkilidir. Eğer inanma durumu korku ile var olmuşsa dinsel korku, sevgi ile birleşmişse dinsel sevgi, kaygı ile ortaya çıkmışsa dinsel kaygıdan söz edilmektedir. Dolayısıyla din bireye kişinin ona ilişkin duygusuna göre muamele göstermektedir. Bireyin yaşayışını da dinsel açıdan hangi duygu ile bütünleştirmiş olduğu belirler.

Her yaşıta inanmanın kaynağı değişebilir. Örneğin umutsuzluk içerisinde olabilen ölümü bekleyebilen yaşlılarımız için dua, tövbe ve ibadet huzursuzluklarına çare olabilmektedir (Öztürk, 2013, s. 35). Ölüme dayanma gücünü sağlayan din, bireyin kendini gerçekleştirme sürecinde ona destek olmaktadır (Ayten, 2004, s. 38). Aynı dini paylaşılanların bir araya gelmesi ve yakınlık kurması aynı zamanda birbiriyle ilgilenmesi sayesinde bireylerin destek mekanizmaları işlerlik kazanır, birbirlerinin ruhsal dünyalarına katkı sağlayabilirler (Altun, 2015, s. 37).

Ölüm, hayatın anlamsızlığı gibi bireyi rahatsız eden duygu ve düşünce dünyasını karıştırırsa da din tüm bunlara karşı rahatlık, dinginlik ve saadet sunar (Ferşadoğlu, 2013, s. 28). Dinler, ölümün ertesinde ebedi hayatı vaat ederek bireylerin kötümser bakış açısından uzaklaşmalarını sağlar. Birey o hayata sahip olmak için yanlışlarında hatalarında ilahi güce elini açar, yapmamak için söz verir bu sayede ruhsal sağlığını da korumuş olur (Öztürk, 2013, s. 35).

Din sadece vicdani olarak değerlendirilemez, bireyin hayatının tamamında etkisini hissettirir çünkü insanın doğasında var olan gerçektir (Özbek, 2010, s. 18).

Bireysel farklılıklar ve alınan dini eğitimlerin çeşitlenmesi ile her bakımdan aynılık gösteren dindar insan tiplerine rastlamak mümkün değildir. Bu nedenle dindarlıkla ilgili ayrımlar yapılırken özele inmeden genel tipler belirlenmiştir (Çetin, 2010, s. 5; Karakaya, 2008, s. 36). Dindarlığa ilişkin farklı tipler birçok araştırmacı tarafından belirlenmeye çalışılmıştır. Allport dindarlığı iç ve dış güdümlü dindarlık olarak ikiye ayırmıştır (Çetin, 2010, s. 9; Hasankahyaoğlu, 2008, s. 7; Hökelekli, 2012, s. 81-85). Dış güdümlü dindarlıkta din, bireyin işine yaradığı sürece vardır, çıkar amaçlı bireyin yaşamında yer alır (Altun, 2015, s. 23; Çetin, 2010, s. 10; Nalbant, 2010, s. 29). İç güdümlü dindarlık ise tam tersine dini yaşam bireyin arzu ettiği, yaşamak istediği hayat şeklidir, çıkar gözetilmemektedir (Altun, 2015, s. 24; Çetin, 2010, s. 12). Köroğlu (2012, s. 83) da dindarlığa ilişkin tanımın belli bir çerçevede yapılmadan dindarlık tiplerinin doğru bir şekilde oluşturulamayacağını belirtmiştir.

1.4. Dindarlığın Boyutları

Dindarlık ilk zamanlarda yekpare olarak düşünülürken sonrasında bu yapının çok boyutlu olduğu bulgusu yaygınlaşmıştır (Hasankahyaoğlu, 2008, s. 8; Karakaya, 2008, s. 36; Köroğlu, 2012, s. 85).

Kayıklık (2006, s. 495), dindarlığı biliş ve duygu olarak iki boyutta değerlendirmektedir. Biliş olarak nitelendirdiği kısım bireyin düşüncelerini, bilgi sahibi olmasını ve sorular sormasını sağlayan aklını işe koştugu kısımdır. Bu boyutun tek başına düşünölemeyeceğini ifade ederken duygu boyutunu da ilave eder. Duygu boyutunda hislere vurgu yapmakta, teslim olma ve bağılılığın bu boyutta dindar için vazgeçilmez olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca dindarın dine karşı diğler hislerini de önemsemektedir. Aslında bu duygular bireyin doğıal yaşamındaki duygu dünyasıyla da yakından ilgili ve kendisinde oluştuğı din algısıyla da ilişkidir.

Örneğın bazıların ilahi güce korkusu bazıların sevgisi ağır basabilir. Bu iki boyutun birbiriyle uyumlu olması kişiyi huzurlu hale getirmektedir. Aksi halde var olan dinsel bilgiye aykırı hareketler kişiye rahatsızlık verebilecektir. Özellikle kullanılan fikir, dindarlığın inanç, ibadet, tecrübe, bilgi ve etki boyutları (Çapar, 2008, s. 13; Karakaya, 2008, s. 37; Köroğlu, 2012, s. 85; Özkan, 2016, s. 13; Öztürk, 2013, s. 16) ve bu boyutların birbirleri arasında bağıdır. Bu çalışmada değişkenler açısından dindarlığın inanç, duygu, davranış, bilgi ve etki boyutu açısından farklılıklar olup olmadığı ele alınmıştır. Ele alınan bu boyutlar aşağıda kısaca açıklanmıştır.

1.4.1. İnanç Boyutu

Tüm dinlerin kendilerine has yapıları ve kuralları vardır. Bu kurallar inanılan dine göre çeşitlilik göstermektedir. Temelde dinler, bireylerden kendilerinden üstün olan kutsal bir varlığın olduğunu kabul etmelerini ve benimsemelerini ister. Sonrasında bu varlığa inanmalarını yani iman etmelerini bekler. Bilen, benimseyen ve iman eden birey son olarak dinin emirlerine uymalıdır (Şengöl, 2007, s. 26). Özkan (2016, s. 13) ve Hökelekli (2012, s. 52) çalışmalarında bu boyutu ideolojik boyut olarak da isimlendirmiştir.

1.4.2. Duygu Boyutu

Duygu boyutu, bireyin ibadetini gerçekleştirirken ya da herhangi bir zaman diliminde dinle ilgili hislerine odaklanır. Bu hisler çeşitlilik göstermektedir. Bazen sevinç bazen korku ya da kaygı bazen bireyin ilahi aşkla kendinden geçmesi olabilir ama her durumda bu duygunun doğıal olduğu bilinmelidir (Nalbant, 2010, s. 18). Duygu boyutu dindarlığın diğler boyutlarıyla sıkı bir ilişki içindedir (Altun, 2015, s. 28; Atalay,

2002, s. 41). Ayten (2004, s. 41), Hökelekli (2012, s. 53) ve Özkan (2016, s.14) çalışmalarında bu boyutu tecrübe boyutu olarak isimlendirmiştir.

1.4.3. Davranış Boyutu

Dine bağlı olan birinin yerine getirmesi gereken görevleri vardır. Birey, inandığı dinin istediği bu görevleri yaparak ilahi gücün rızasını kazanacağını ve ebedi saadete ulaşacağını düşünür, mutlu olur. Ancak birey görevleri sadece yerine getirmek için yapmamalıdır. Yaparken istekli olmalı ve sürekli devam ederek bu boyutun hakkını verebilmelidir (Hökelekli, 2012, s. 53).

Şengül (2007, s. 26) bu boyutu ibadet boyutu olarak isimlendirmiş, dinin bireyden beklediği dini vecibelerin birey tarafından yerine getirilmesini kastetmiştir. Özkan (2016, s. 14) ve Hökelekli (2012, s. 53) çalışmalarında bu boyuta ibadet ifadesinin yanında törensel kavramını kullanmışlardır.

1.4.4. Bilgi Boyutu

Dinlerin kendilerine has kitapları, o kitabı okuyamayanlar için kitabın açıklamalarının olduğu başka kitapları bulunmaktadır. Bireyler bunları okuyarak bu bilgileri kabul ederler ve bu bilgilere inanırlar. Bu nedenle bilgi boyutuyla inanç boyutunun birlikte ilerlediği düşünülebilir (Öztürk, 2013, s. 17). Bireyin dini bilgilerin öğrenilmesi için duyduğu istek, bu bilgileri öğrenmek için ayırdığı vakit, bu bilgilere verilen ehemmiyet dindarlık için gösterge olabilir (Hökelekli, 2012, s. 54).

Bireylerden inandıkları dindeki bilgiyi bilmeleri, öğrenmeleri ve iman ederek bunu hal ve tavırlarıyla göstermeleri beklenmektedir. Ancak o dine inanmayan bir bireyin de o dinle ilgili bilgiye hâkim olabileceği düşünüldüğünde bilgi boyutunun özellikle diğer boyutlarla birlikte ele alınması gerekmektedir (Atalay, 2002, s. 43). Özkan (2016, s. 14) ve Hökelekli (2012, s. 54) çalışmalarında bu boyutu zihinsel boyut olarak isimlendirmişlerdir.

1.4.5. Etki Boyutu

Dindarlık, bireyin hem dinsel yaşamına yön verir hem dinsel olmayan yaşamına etki eder (Hasankahyaoğlu, 2008, s. 10). Yani bu boyut bireyin yaşamına dâhil ettiği dinin, yaşamının diğer alanlarına yarattığı tesiridir. Bu tesir ya da etki bireyin yaşamında somut olarak kendisini hissettirebildiği gibi soyut olarak da varlık

gösterebilir. Bireyin yemek alışkanlıklarından giyim tarzına temizliğinden sosyal ilişkilerinin boyutuna kadar dinin farklı yansımalarının olabileceğini ifade etmektedir. (Çapar, 2008, s. 16; Hökelekli, 2012, s. 55; Kayıklık, 2006, s. 492; Öztürk, 2013, s. 17).

1.5. Evlilik Kavramı

Evlilik insan hayatında son derece önemli bir sosyo-kültürel olgu olduğundan dolayı evliliğin çok fazla tanımı yapılmaktadır. Evlilik, kültürler arasında farklılık göstermekle birlikte tüm toplumlarda geleneksel olarak yerleşmiş ve yasal olarak kabul görmüş tek birliktelik şeklidir (Tarhan,2017, s. 13).

Evlilik genel olarak, kadın ve erkek arasında yasal olarak kabul edilmiş ve toplumca onaylanmış, bireylere bir takım hak ve yükümlülükler getiren, aile kurmayı, anne baba olabilmeyi ve bunun sonucunda kendi evlatlarına belli bir sosyal statü sağlamayı, biyolojik, psikolojik ve sosyal yönden kendilerine çeşitli kazanımlar getiren bir ahit, dayanışma ve yasal bir birliktelik olarak tanımlanabilir (Budak,2002, s. 216).

Özügür (1990, s. 36) evliliği “karşılıklı bir dayanışma, toplumsal onaylanmayla gerçekleşmiş bir sözleşme ve tüm toplumsal yasaklamalar dışında tutulan cinsel gereksinimlerin karşılıklı olarak doyuma ulaştırıldığı bir kaynaşma” olarak görmektedir. Aydın’a (2013, s. 21) göre evlilik, soyun sürekliliğini sağlamak, biyolojik, psikolojik ve sosyal birçok ihtiyacı gidermek için kadın ve erkek arasında bir anlaşma neticesinde ortaya çıkan toplumun onayladığı bir birlikteliktir. Ünal’a (1998) göre evlilik, anlamlı ve devamlı bir birliktelik oluşturmak üzere, karşı cinsten iki kişinin, hukuk kuralları önünde geçerli kabul edilen bir birleşme şeklidir. Ateş (2010) ise evliliği, bireylerin karşı cinsle cinsel ihtiyaçlarını karşılamak, nesillerinin devamını sağlamak, sevgi ve bağlanma ihtiyacını gidermek için dini ya da hukuki olarak bir birliktelik olarak yorumlamıştır. Görüldüğü üzere bu tanımlarda evlilik ile ilgili olarak psikolojik, sosyal, ekonomik, hukukî, biyolojik ve cinsel birçok motivasyon öne çıkmaktadır.

Evlilik geçmiş yaşantıları, zevkleri ve alışkanlıkları hatta yetiştirme tarzları birbirinden farklı olabilen iki kişinin birlikte bir yaşam sürdürmeye karar vermesi şeklinde ifade edilebilir. Başka bir deyişle evlilik çiftleri devlet güvencesi altında birlikteliklerini sözleşme ile kayıt altına alma olarak ifade edilmektedir (Eşsizoglu vd., 2012, s. 63).

Kadın ve erkeğin beraber yaşamak, nesillerini sürdürmek gibi birtakım amaçlarla yapmış olduğu resmi sözleşme ve bu sözleşme ile birlikte sözleşmeyi yapan tarafların psikolojik, biyolojik ve toplumsal ihtiyaçlarının karşılanmasıdır (Özgüven, 2000, s. 41).

Mesela Ateş'e (2010, s. 43) göre evlilik, farklı kültürlerden ve iki ayrı aile öyküsüyle bir araya gelen bireylerin yeni bir öykü içinde kendilerini tanımladıkları özel bir yapıdır.

Tarhan'a göre evliliğin üç dönemi vardır. İlk dönemde eşlerin ilişkisinde romantik duygular hâkimdir. Bu dönemde eşler birbirlerinin sürekli olumlu yönlerini görürken olumsuz yönlerini göz ardı ederler. Daha sonra karşılıklı kişilik çatışmalarının yaşandığı dönem başlar. Bu dönemde olumlu yönlerin yanı sıra artık olumsuz yönlerde fark edilmeye başlar. Eğer kişiler bu dönemi sağlıklı atlattırlarsa devamında bağlılık dönemi gelir (Tarhan,2017, s. 11-22). Ancak bu dönem sağlıklı bir şekilde atlatılamaz ise devamında mutlu olmasalar bile çeşitli sebeplerle katlanmak zorunda oldukları bir evlilik yaşamı ya da devam edemeyeceğini anladıkları bir evliliği nihayete erdirmeye karar verir.

Genel olarak, insan hayatını birçok yönden etkileyen evliliğin, mutluluğu, sıkıntıları, sevinçleri ve üzüntüleriyle insanların büyük bir kısmı için ulaşılmak istenen bir amaç olduğu söylenebilir (Ersanlı, Kalkan, 2008, s. 32).

Evlilik kurumunun, kendine ait sosyal ve psikolojik sınırları vardır. Bu sınırlar iyi öğrenildiğinde evlilik de iyi yürümektedir (Tarhan, 2017, s. 13). Aynı zamanda evlilik, yakınlık, anlayış, duyguların paylaşılması ve empati gibi önemli öğeler içeren sosyal ve duygusal desteklerle, eşlerin fiziksel, ruhsal ve sosyal iyi oluşlarına katkı sağlamaktadır (Geçioğlu,2018, s. 8).

Evlilik insanların yaşamlarını etkileyen en önemli deneyimlerden biridir. Evlilik ilişkisi kişilere fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarını tatmin etme imkânı sunmaktadır (Çelik, 2015, s. 21). Maddi ve manevi doyum sağlayarak uyumlu bir birey olabilmek için evlilik gereklidir. Evlilikle birlikte bireyler statü ve ayrıcalık da kazanmaktadır (Çelik, 2006, s. 12).

Evlilik tanımlarında öne çıkan diğer bir önemli husus evliliğin güven, korunma, sevmeye, sevilme, beğenme vb. duygusal ihtiyaçları karşılayan psikolojik bir yapıya sahip

olduğu gerçeğidir. Yakın ilişkiler psikolojisi açısından değerlendirildiğinde, her bireyin bu ihtiyaçları karşılayabilmek için diğer bireylerle, evlilik bağlamında ise karşı cinsten biriyle ilişki kurması kaçınılmazdır. Mutlu ve huzurlu bir evlilik hayatı için bireylerin birbirlerine güven duyacağı, sevmeye ve sevilme ihtiyaçlarını karşılayacağı davranışları sergilemeleri gerekmektedir. Aile kurmak ve çocuk sahibi olmak, bireylere yaşamı birlikte omuzlama, sıkıntılara sorumluluk duygusu ile yaklaşma duygusu aşılacak, onları hem bencillikten koruyacak hem de toplumla anlamlı bir ilişki kurmasına yardımcı olacaktır (Şentürk, 2008, s. 11).

Bazı kişiler ise evlenmeyi Tanrı buyruğunu yerine getirme olarak görmektedir. Evlilik bu anlamda “Allah’ın emrine uymak”, “peygamberin sünnetini yerine getirmek” ve “vatana ve millete hayırlı evlatlar yetiştirmek” gibi dinî-geleneksel kodlarla açıklanmaktadır (Çelik, 2000, s. 33). Dindar bireyler evlenerek, Tanrının kendilerinden istediği yaşantıya bu şekilde daha rahat ulaşacağını düşünmektedirler. Sonuç olarak dindar bireyler için evlilik daha çok anlamlar yüklenen değerli bir yapı olarak benimsenmektedir (Geçioğlu, 2018, s. 17).

Evliliğin gerçekleşmesi ve sürdürülmesi için eş seçimi, insanlık tarihinin en eski devirlerinden itibaren günümüze kadar gelen tamamen insana mahsus bir olgudur. Genelde evlenecek olan kişiler, birbirlerine yakın yaşta olan, aynı dini inanıştan gelen, aynı ya da yakın eğitim düzeyinde ve birbirlerine denk meslek ve gelir grubundan olan bireylerle evlenmeyi tercih etmektedirler (Topçuoğlu, 2010, s. 81).

Eş seçimi, gerek kadın gerek erkek için hayatındaki en önemli kararlardan biridir. Evlilik, fiziksel çekim, biyolojik birleşme ve sosyal birlikteliğin ötesinde bir sözleşme, bir bütünleşme ve karşılıklı mutlu olacak biçimde sorumlulukları almayı hedeflemelidir. Bu bütünleşmenin gerçekleşmediği, aşılabilir kültürel ve bireysel farklılıkların olduğu evlilikler, uyum sorunları ile yıpranmakta ve evlilik yaşamında büyük problemler yaşanmaktadır. Birbirini bütünleyen eşlerin oluşturduğu evlilikler ise, hem kendilerine huzurlu bir yaşam sağlarken hem de toplumsal gelişimin ve olgunlaşmanın da yapı taşlarını oluşturmaktadır (Gülsün, Ak ve A. Bozkurt, 2009, s. 68).

Eş seçimi yöntemleri geleneksel ve modern olarak iki kategoride incelenebilir. Geleneksel yöntemde ana babalar gençleri tanır, uygun olanları tespit ederler ve iki aile gençlerin de fikrini alarak eş seçiminde etken olur. Modern yöntemde ise gençler,

evlenecekleri kişilere kendileri karar verip aralarında sevgi gerçekleştikten sonra evliliği başlatırlar. Her iki yöntemin de avantaj ve dezavantajları vardır. Geleneksel yöntemin en önemli avantajı, ailelerin denklik konusu göz önünde bulundurmalarıdır (Ürkmez, Oğurtan, 2011, s. 27). Geleneksel yöntemin dezavantajı ise bireylerin kendilerini tam olarak tanımadıkları halde aile baskısıyla evliliği kabul etmeleri olarak söylenebilir. Modern yöntemin en önemli avantajı ise bireylerin birbirlerinin özelliklerini tanımaları ve bu sayede evlilik süresince birbirlerine karşı davranışlarına o şekilde yön vermeleridir. Modern yöntemin en büyük dezavantajı ise bireylerin birbirleri ile gereğinden fazla zaman geçirmeleri sebebiyle evliliğin ilk bölümünde yaşanacak olan romantik ve duygusal paylaşımların evlilik öncesinde yaşanarak evliliğin ilerleyen süreçlerinde yaşanacak muhtemel çatışma döneminin daha erkene çekilmesi olarak söylenebilir.

1.6. Evlilik Türleri

Evlilik türleri, eşin seçildiği gruba göre; endogami (grup içi evlilik) ve egzogami (grup dışı evlilik), eş sayısına göre; monogami (tek evlilik) ve poligami (çok evlilik) olarak kategorilere ayrılmaktadır (Kutupyıldızı, 2013, s. 43).

Grup içi evlenme/endogami, bireyin kendi tabaka, mezhep, din, ırk, millet, toprak gruplarından biriyle yapılan evliliğe denir. Özellikle geleneksel toplumlarda endogami yaygın bir evlilik tarzı olarak yürümektedir. Grup dışı evlenme/egzogami ise, kişinin kendi grubu dışından yaptığı evliliğe denir. Sosyal hareketliliğin yüksek olduğu toplumlarda gruplar arası etkileşim artışı için farklı gruptan insanlarla tanışma ve karşılaşma imkânları çoğalmıştır (Canatan, 2011, s. 36).

Kendisine benzer bir kişiyle evlenmeye Latince'de "homogami" tersine de "heterogami" denmektedir. Bu konuda özellikle ABD'de yapılan araştırmalara göre evliliklerin çoğu aynı ırktan ve benzer özellikler taşıyan insanlar arasında olmaktadır (İbrahimoğlu,2003, s. 37; Canatan, 2011, s. 28).

Evlilik türleri konusundaki bu isimlendirme, eş seçimi konusunda birbirine ters olan iki görüşün de adını oluşturmaktadır. Homogami adı verilen görüşe göre, evlenecek kişilerin ortak yönlerinin çok olması mutlu evlilik şansını artırmaktadır. Bu evliliklerde ekonomi, din, ırk, eğitim, yaş, sosyal yaşam ve kültürel açıdan büyük ölçüde yakınlık ve benzerlikler olduğundan anlaşmazlıklar ve çatışma konuları en az

düzeye inmektedir. Heterogami olarak tanımlanan ikinci görüş ise, eş seçiminde zıt özelliklerin geçerli olduğunu ileri sürmektedir. Bu görüş bazı mutlu evliliklerle de örneklendirilmektedir. Ancak ayrıcalıklar kuralları bozmadığından, eş seçiminde ortak yönleri çok olan bireylerin yapacağı evliliklerin başarı şansının daha yüksek olacağı söylenebilir (Bilen,2009, s. 41). Nitekim eşler arasındaki özellikle dini ve kültürel farklılıkların, evlilik öncesinde önemli görünmese bile ilerleyen süreçte aile içi huzursuzluğa sebep olduğu ve hatta boşanmalara yol açtığı görülmektedir (Simav-Oruç, Kurt,2009, s. 314). Evlilik müessesesinin, geçmiş yıllarla kıyaslandığında büyük bir değişime uğradığı söylenebilir. Evlilik son zamanlarda yalnızca eşlerin birbirlerini tamamlaması olarak görülmektedir. Sosyal kültürel, dini yaşantı gibi birçok fark gözetmeksizin sadece çekicilik, dış görünüş ve romantizme göre yapılan evlilikler, bir takım sorunları beraberinde getirmektedir (Ayan, 2012, s. 172).

Evlilik türleri ile ilgili sınıflandırmalardan biri de, monogami ve poligami'dir. Her ne kadar günümüz modern toplumlarında yaygın olan evlilik şekli monogami/tek eşlilik olarak görülse de, yoğun boşanma ve gelişmiş ülkelerde daha yaygın görülen birlikte yaşama tarzı, kişilerin yaşamında, monogami çokluğu (çoklu monogami evliliği) diyebileceğimiz bir tarzı geliştirmektedir. Bu gelişmeleri batıda ailenin çöküşü olarak yorumlayanlar olduğu gibi, değişme ve yeni tarz aile diyenler de bulunmaktadır (Canatan, 2011, s. 42).

1.7. Evliliğin İşlevleri

Bireysel ve toplumsal yaşamı yakından etkileyen en önemli kararlardan biri evlilik kararıdır. Evlilik yolunda alınan tüm kararlar bireylerin daha sonraki aile yaşantısını da etkileyecektir. Bireyler bu sebeple evlilik yolunda atacakları tüm adımları atarken sağlam atarak, daha sonra evlilik sürecinde yaşayacakları problemleri en aza indirmeyi amaçlamaktadır. Bireylerin yaşamına yön veren evliliğin işlevleri, bireylere iyi bir yaşam sürmeleri için önemli birer işaret olacaktır.

Bireylerin sağlıklı bir cinsel yaşama sahip olmaları, cinsiyet rollerinin belirlenmesi, ekonomik faaliyetlerinin düzenlenmesi, sosyal yaşantılarının düzenlenmesi gibi etkinlikler evliliğin temel işlevlerindendir. Evliliğe karar veren bireyler yaptıkları evlilik akdi ile hem içinde bulunduğu toplumun onayını almakta hem

de birbirlerine her anlamda destek olmak için kıymetli bir adım atmaktadır (Özgüven, 2000, s. 26).

Biyolojik bir ihtiyaç olarak cinsel dürtüyü doyumak, psikolojik ihtiyaç olarak aidiyet, bağlanma, sevmek ve sevilme, sosyal ihtiyaç olarak birlikte güven, korunma, dayanışma içinde olduklarını hissetmek, evliliğin en önemli işlevlerindendir(Ersanlı, Kalkan, 2008, s. 28).

Evliliğin temel işlevlerinden olan biyolojik bir gereksinim olan cinsel dürtüyü doyumak, evliliğin en önemli görevlerinden birisidir. Evlenmenin temelindeki biyolojik faktörlerden biri de neslin devamıdır. İnsanda diğer tüm canlılar gibi soyunu sürdürme içgüdüsüne sahiptir (İbrahimoğlu, 2003, s. 21).

Evlilikte birçok psikolojik ihtiyaç da giderilmektedir. Kadın ve erkeğin her ikisi de sevilme, beğenilmek isterler. İnsan için en önemli gereksinimlerden biri olan sevgi, özellikle evlilik ilişkileri içinde bireyleri doyuma ulaştırmaktadır.

Evlilikte eşler sosyal gereksinim olarak, birlikte güvende olma, korunma, ait olma, geleceğe birlikte güvenle bakabilme, toplumda bir statüye sahip olma, birbirleri ile gurur duyabilme gibi, korunma ve yaşam gereksinimlerini de doyurma olanağı bulurlar (Canel, 2007, s. 57). İnsan toplumsal yaşamda tek başına kendi kendine yeten ve her açıdan bağımsız bir varlık değildir. Bireysel olmasının yanı sıra sosyal bir varlık da olan insan, toplumsal yaşamda, yardımlaşma, dayanışma ve iş birliği ile hayatını sürdürmektedir. İhtiyaçlarını karşılamak için kadın ve erkeğin birbirlerine daha çok gereksinim duydukları söylenebilir. İnsan fitratının gereği olarak kadın ve erkeğin bir birlik içinde bir araya gelip birbirlerine bağlanmaları gerekir (İbrahimoğlu, 2003, s. 35). Evlilik bu anlamda kadın ve erkek arasındaki sosyal bütünleşmeyi sağlayan en önemli kurumdur.

Sonuç olarak; evliliğin bireylerin biyolojik, psikolojik ve sosyal birçok ihtiyacını giderme gibi işlevleri vardır. Bireylerin evlilikleri süresince bu ihtiyaçlarını giderebildiği ölçüde evliliklerinde mutlu olmaları beklenmektedir. Ancak evliliğin bu işlevleri yerine gelmediği takdirde aile içi huzursuzluk artarak eşlerin birlikteliklerinde ciddi problemler yaşanması kaçınılmazdır.

1.8. Mutluluk

Tarihi insanlık tarihi kadar köklü olan mutluluk insan fitratının temel arayışları içerisinde halen kendine yer bulmaktadır. Güncelliğini devam ettirmesinin temel nedeni tüm insanların hayatlarındaki nihai amaçlarının mutluluk olmasıdır. Bireysel ve sosyal bir varlık olarak insanların mutluluğa ulaşma çabasında oldukları gibi toplumlar da bu amaca yönelik arayışlar içinde olmuşlardır.

Arapça “saide” kökünden türetilen saadet kelimesi mutlu olmak, kuvvetli ve uğurlu olmak gibi manalara gelir. Mutluluk, insanların sürekli arzuladıkları ve hiçbir zaman vazgeçemedikleri bir eğilim olarak tanımlanabileceği gibi hayra nail olma, mesut ve bahtiyar olma, insanın haz duyacağı bir hal içinde olma olarak da değerlendirilebilir. Saadetin zıt anlamı olarak şekavet kelimesi gösterilebilir. Şekavedin, sıkıntıya girmek, başını derde sokmak, meşakkat ve acı çekmek gibi anlamları vardır. Yıldız’a göre saadet yani mutluluk ilahi yardımla gerçekleşen huzurlu bir hali, şekavet ise ilahi yardımın olmadığı huzursuz bedbaht bir ruh halini ifade eder (Yıldız, 1997, s. 39).

Arapçada saadet olarak tanımlanan kelimenin İngilizce karşılığı olarak “happiness” kavramı kullanılır. “Happiness” zengin olma talihi anlamına gelir. Türkçede ise mutluluk sözcüğü bütün isteklerin yerine getirilmesi anlamında kullanılır. Mesut olma kavramı mutluluk ile eş anlamlıdır (TDK, 2011). Çeşitli diller incelendiğinde mutluluk kavramının, bolluk anlamındaki “mut” kökünden türediği görülmektedir. Bu kökten türeyen hemen hemen bütün sözcükler başarıllığı ve zenginliği ifade ederler. Mutluluk kavramı, bolluk içinde yaşama isteğinden doğmuştur. Genel olarak denilebilir ki mutluluk bireyselle toplumsalın bağımlılığı içinde gelişir. Bireysel mutluluk ancak toplumsal mutluluk ile mümkündür. Çünkü bireyin özgürce gelişmesi, herkesin özgürce gelişmesine bağlıdır (Hançerlioğlu, 1996, s. 330). Akarsu mutluluğu, insanın kendisine en yüksek erek olarak koyduğu değerler olarak tanımlar (Akarsu, 1998, s. 122).

Araştırmanın özünü oluşturan din ile mutluluk arasındaki ilişki dair yapılan birçok çalışma mevcuttur. Bu araştırmalardan birinde Avrupa’da 160.000 birey üzerinde yapılan bir araştırmada, kiliseye gidenlerin %85 gibi yüksek oranda yaşamlarında mutlu oldukları görülmüştür. Bu oran hiç kiliseye gitmeyenlerde sekiz puan gerileyerek %77 olarak tespit edilmiştir (Inglehart, 1990, s. 36). Çalışmamızı yaptığımız ilçe, kent

yaşamının çok fazla kendini göstermediği daha çok taşra hayatının devam ettiği bir yer olduğundan buradaki mutluluk algısı ile kent yaşamındaki mutluluk algısı da şüphesiz farklı olacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

GEREÇ VE YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Evlilik, toplumun en küçük yapısı olan aile kurumunun başlangıcı olup, sosyal, ekonomik, ahlaki düzeni sağlamaktadır. İki farklı bireyin bu kapsamlı birlikteliği sağlıklı biçimde sürdürebilmesi için iyi bir iletişime, doyuma ve anlayışa ihtiyaç vardır. Yakın ilişkilerde hayatı paylaşmaya çalışan bireylerin incinme yaşaması da olağandır. Kişiler karşısındakini bağışlayabildiği sürece ilişki normal hale dönebilecektir. İncinmenin yüksek olduğu ve kişinin bağışlama davranışı gerçekleştiremediği durumlarda boşanmalar söz konusu olmaktadır. Sorunların tespiti için, evlilik kurumlarıyla ilgili ayrıntılı araştırmalar yapılmalı, bireyi ve evliliği etkileyen etmenleri belirleyerek iyileştirici yöntemler geliştirilmelidir.

Çalışmanın diğer kanadını temsil eden din ve dindarlığın, hayatın tüm alanlarında olduğu gibi evlilik hayatında da etkileri olduğu öngörülmektedir. “Türkiye’de Muhafazakârlık” konulu bir araştırmaya göre, Türk toplumunda korunması gereken kurumların başında sırasıyla “aile”, “din”, “devlet” ve “millet” gelmektedir (Canatan, 2011, s. 36). Buradan din ve ailenin toplumlardaki iki önemli değer olduğu ve bu iki olgunun ortak bir araştırmada ele alınmasının önemi anlaşılmaktadır.

Hem evlilik hayatı hem de dindarlığın çok boyutlu ve karmaşık bir yapıya sahip olması, bu alanda yapılacak çalışmaların zorluklarından biridir. Ancak araştırmanın önemi de buradan kaynaklanmaktadır. İnsanın psikolojik hayatını ve yaşam memnuniyetini derinden etkileyen evlilik ile yine insanın anlam dünyasını şekillendiren ve hayata bakış açısını ve psikolojik yapısını etkileyen dinin ortak bir çalışma ile ele alınması önem arz etmektedir. Bu iki olgunun birbirleri ile ilişkili olduğu öngörülmesinin yanı sıra yapılan çalışmalarla da desteklenmesi gerekmektedir.

Ahlâkî, kültürel ve dinî değerlerin aktarılması, çocukların eğitimi, toplum düzeninin devamı gibi konularda aile önemli görevler üstlenmektedir. O halde evlilik, her ne kadar eşleri ilgilendiren bir husus olarak değerlendirilse de, evliliğin sonuçlarının etkileri düşünüldüğünde, toplumların şekillenmesinde son derece etkili olduğu görülmektedir. Bundan dolayıdır ki evliliklerin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi, geleceğin mimarı çocukların fiziksel ve ruhsal yönden sağlıklı bireyler olarak yetişmesinde ve gelişmiş toplumlar inşa edilmesinde vazgeçilmez bir öneme sahiptir. Evlilik sürecinde dinin ve dindarlığın etkilerini olumlu ve olumsuz yönleri ile ortaya koymak önem arz etmektedir. Dindarlık ve evlilik ilişkisi üzerine yapılacak çalışmalar, evlilik sürecinde dindarlığın rolünü anlamada önemli katkılar sunacaktır. Evlilikte, eşler arasında yaşanan anlaşmazlıklar sonucu, aile içi huzursuzluklar artarak boşanmalar yaşanacak, bundan dolayı hem bireyler hem de bireylerin ait olduğu toplum olumsuz yönde etkilenecektir. Bu sebeple evliliğin ve eşler arası ilişkilerin niteliğinin ortaya konması, dindarlık ve evlilik uyumu arasında nasıl bir ilişki olduğunun tespit edilmesi, yaşanan bu problemlerin çözümüne katkı sunabilir.

Evlilikten edinilen doyum evliliğin kalitesinin önemli bir göstergesidir. Doyum sağlanan bir evlilikte problemler daha çabuk çözüm bulur, kişilerin birbirini algılayışı olumlu hale gelir.

Din ise kişilerin yaşantısının her noktasına etki eden, öznel olan bireyi etkileyen bir kavramdır. Kişilerin inançları doğrultusunda yaşamlarını şekillendirip, ilişkilerini bu çerçevede biçimlendirmeleri beklenir. Bu kadar yaşantının içinde olan bir kavramın evliliği de olumlu yönde etkileyebilmesi beklenmektedir.

Dolayısı ile Kayseri ili Özvatan ilçesinde yaşayan insanların evlilikte mutlu olmaları ile dindarlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mı? Sorusu araştırmanın ana problem cümlesini oluşturmaktadır. Bununla beraber aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

Alt Problemler

1. Evli bireylerin cinsiyetine göre evlilik yaşam ölçeği ve dindarlık ölçeklerinin alt boyutları arasında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?
2. Evli bireylerin yaşına göre evlilik yaşam ölçeği ve dindarlık ölçeklerinin alt boyutları arasında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?

3. Evli bireylerin eğitim durumuna göre evlilik yaşam ölçeği ve dindarlık ölçeklerinin alt boyutları arasında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?
4. Evli bireylerin evlilik süresine göre evlilik yaşam ölçeği ve dindarlık ölçeklerinin alt boyutları arasında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?
5. Evli bireylerin evlenme şekline göre evlilik yaşam ölçeği ve dindarlık ölçeklerinin alt boyutları arasında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?
6. Evli bireylerin mesleğine göre evlilik yaşam ölçeği ve dindarlık ölçeklerinin alt boyutları arasında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?
7. Evli bireylerin evlilik yaşam ölçeği ve dindarlık ölçeklerinin alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

2.2. Sınırlılıklar

Bu araştırma Kayseri ili Özvatan ilçesi ile sınırlandırılmıştır. Bu araştırma Türkiye ve Dünya'yı etkisi altına alan Covid-19 sürecine denk geldiği için bireylerin pandemi dönemindeki psikolojik, sosyal durumları göz önüne alınarak sadece 2021 yılı mart ve nisan ayları ile sınırlandırılmıştır.

2.3. Sayıtlar

1. Katılımcıların, araştırma sırasında uygulanan ölçme aracına objektif, samimi ve doğru cevaplar verdiği,
2. Seçilen örneklem grubunun evreni temsil edebilecek nitelik ve nicelikte olduğu,
3. Araştırmaya katılan bireylerin cinsiyet, yaş, eğitim durumu, evlilik süresi ve evlenme şekli bilgilerini doğru olarak cevapladıkları varsayılmıştır.
4. Araştırmada kullanılan dindarlık ve evlilikte mutluluk ölçeklerinin güvenilirlikleri test edilmiş ve doğru ölçeği düşünülmüştür.

2.4. İlgili Literatür

Hünler (2002) “dindarlığın evlilik doyumu üzerindeki etkileri ve algılanan evlilik sorunları çözümü becerilerinin bu ilişki üzerindeki arabulucu rolü” başlıklı yüksek lisans tezini hazırlamıştır. Bu çalışmanın örneklemini Orta Doğu Teknik Üniversitesi öğrencilerinin anne babalarından oluşan 92 çifttir. Analiz sonuçlarına göre dindarlığın

evlilik doyumu üzerinde temel bir etkiye sahip olduğu bulunurken, sorun çözme becerilerinin arabulucu rolü gözlenmemiştir.

Hünler ve Gençöz, (2005) boyun eğici davranışların evlilik doyumu üzerindeki etkilerini incelemek ve boyun eğici davranışlar ve evlilik doyumu arasındaki ilişkide algılanan evlilik problemleri çözümleme becerisinin oynadığı kritik rolü araştırmak amacıyla bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Araştırmaya çocuklarından en az biri üniversite öğrencisi olan 92 evli çift katılmıştır. Çalışmanın ilk bölümünde, araştırmada kullanılan ölçme ve değerlendirme araçlarının geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmış, ikinci bölümde ise değişkenlerin birbirleriyle olan korelasyonları değerlendirilmiş ve hiyerarşik regresyon analizi kullanılarak çalışmanın hipotezi test edilmiştir. Elde edilen verilere göre, çiftlerin boyun eğici davranışlarındaki artışlar algılanan problem çözme becerilerinin düşmesine, bu da evlilik doyumlarının azalmasına neden olmaktadır.

Ürkmez (2005), eşler arasında dindarlık ve evlilik uyumu arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla “ dini inanç, tutum ve davranışların eşler arası iletişime etkisi” başlıklı yüksek lisans tezi yapmıştır. Bu çalışmada demografik değişkenler, evlilik uyumu ve alt değişkenleri, eşlerin 13 konudaki problem çözme yöntemleri ile dindarlık puanı ve dindarlık düzeyleri arasındaki ilişkiler tespiti çalışılmıştır. Araştırma Konya şehrinde yaşayan, Umut Sağlık Hizmetleri bünyesindeki iletişim kurslarına başvuranlar arasından "tesadüfî örneklem" ile seçilen 100 çift üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma bulgularına göre, evlilik uyumu ve dindarlık arasında güçlü bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Atçeken (2014), dindarlık, evlilik doyumu ve kişilik özelliklerinin bağışlama ile ilişkisi başlıklı yüksek lisans tezini hazırlamıştır. Araştırma örneklemini İstanbul, Kocaeli, Sivas, Konya ve Çorum illerinde yaşayan 86 kadın, 59 erkek olmak üzere toplam 145 evli bireyden oluşmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre; cinsiyetin evlilik doyumu, dindarlık ve bağışlama üzerinde etkisi olmadığı saptanmıştır. Yaş değişkeni açısından; evlilik doyumu, ilişki sonlandırma alt boyutu, dindarlık, dışadönüklük ve deneyime açıklık kriterleri yaş gruplarına göre değişiklik göstermiştir. Evlilik süresine bakıldığında evlilik doyumu ve nevrozizm kişilik özelliği grupları arasında anlamlı bir

farklılaşma olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca kadınların erkeklerden daha fazla incindiği, daha fazla intikam ve ilişki sonlandırma davranışı gösterdiği tespit edilmiştir.

Balcı Arvas'ın (2017) dindarlığın evlilik doyumu üzerindeki etkisini ve kişisel değerlerin dindarlık ve evlilik doyumu ilişkisi üzerindeki arabulucu rolünü incelemek amacıyla doktora tezi hazırlamıştır. Araştırma sonuçlarına göre, evlilik doyum düzeyleri erkeklerin kadınlara göre daha yüksekken, dindarlıkta kadınlar ve erkekler arasında anlamlı farklılıklar bulunamamıştır.

Balcı Arvas ve Hökelekli (2017) dindarlığın evlilik doyumu ve evlilikte sorun çözme üzerindeki etkilerini incelemek için yaptıkları çalışmalarını 562 evli birey ile gerçekleştirmişlerdir. Çalışma sonucunda elde edilen bulgulara göre dindarlık ile evlilik doyumu ve evlilikte sorun çözme arasında pozitif yönlü bir ilişkiler olduğu görülmüştür.

Yılmaz (2018) evli bireylerin dindarlık ve eşler arasındaki uyum ilişkisini araştırmak için yaptığı çalışmasında, evlilikte mutluluk ile dini aktivite puanları arasında kuvvetli bir ilişki saptamıştır. Bununla birlikte evlilikte mutluluk ile ibadet, bilgi, etki alt boyutlarının toplam puanları arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Geçioğlu (2018) dindarlık ile evlilik uyumunu araştırmak amacıyla hazırladığı doktora tezini evliliğinde en az bir yılını doldurmuş olan 418 denek üzerinde gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda evlilik uyumu ile dindarlık arasında düşük düzeyde ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yine araştırma sonuçlarına göre; Araştırmaya katılan erkeklerin evlilik uyumu, kadınlara göre daha yüksektir. Görücü usulü ile evlenenlerin dindarlık düzeyi, tanışarak evlenenlere göre daha yüksektir. Evlilik süresi arttıkça dindarlık artmaktadır. Aynı şekilde dindarlık ve evlilik uyumu arasında pozitif yönde ve düşük seviyede bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Yapıcı (2018) çalışmasında, dindarlık ve maneviyatın evlilik yaşamını olumlu yönde etkilediğini, ancak bu olumlu etkinin evlilikte yaşanan ciddi problemlerin çözümünde pek de etkili olmadığını belirtmiştir. Diğer bir ifadeyle aile içindeki çatışmalar henüz ciddi aşamalara ulaşmadıysa, dindarlık ve maneviyat bu problemlerin aşılmasında etkili olmakta; ancak bu çatışmalar başta cinsellik olmak üzere aileye yapısal açıdan etki eden faktörler sebebi ile meydana geliyorsa bu durumda dindarlık ve

maneviyat, çiftlerin iletişimini sağlıklı ve sürekli tutan empati, öfke kontrolü ve affetme gibi değerlerin işlevlerinden sorun çözme konusunda yararlanamamaktadır. Eşlerin dinî yaşantı biçimleri ve dini algıları farklı ise, dindarlık ve maneviyat, problem çözümüne katkı sunmak yerine, evlilikte problemlerin artmasına yol açan bir unsur haline gelmektedir. Ayrıca modern ve post modern süreçlerin cinsel mutluluğu önceleyen, tüketim kültürü ve sahip olma güdüsünü daha da artıran yapısı, evlilik ve aile kurumunu etkilemekte, ilişkilerde daha bireysel ve faydacı bir anlayışın oluşmasına yol açmaktadır.

Almas'ın (2010) çalışmasında dinî çelişkiler yaşayan bireylerin, yaşadıkları bu olumsuzlukları evlilik yaşamına yansıttıklarını ve evlilikte mutluluk düzeylerinin daha düşük olduğu sonucuna ulaşmıştır. Almas, bu çalışmada evlilik uyumuna dair bir ölçek kullanmamış, bunun yerine çalışmasında tekil sorulardan hareket etmiştir.

Okutan ve Büyüksahin-Sunal'ın (2010) 210 üniversite öğrencisi üzerinde yapmış oldukları çalışmada, dindarlık düzeyi azaldıkça seçeneklerin niteliğini olumlu değerlendirme düzeyinin arttığı tespit edilmiştir. Bu sonuç, dindarlık düzeyi arttıkça, bireyin ilişkiye olan bağlılığının arttığı şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca dindarlık düzeyleri yüksek olan bireylerin romantik ilişkilere dair basmakalıp yargılarının da yüksek olduğu sonucu bulunmuştur.

Evlilik uyumu ve dindarlık arasındaki ilişkiyi bir alt başlık olarak ele alan Uluyol'un (2014) yüksek lisans tez çalışmasında bu iki değişken arasında herhangi bir ilişki olmadığı görülmüştür. Ancak bu çalışmada, katılımcıların kendilerinin ve eşlerinin dindarlık düzeylerinin tek bir maddeyle ölçüldüğü göz önünde bulundurulmalıdır.

Balkanlıoğlu'nun (2012) Çorum ilinde yaşayan, eşlerden birinin alevî diğeri sünni olduğu 10 evli çiftle gerçekleştirdiği görüşmelerde bu tür evliliklerin eşler arası ilişkilerde belirgin bir etkisinin olmadığı, bununla birlikte aile ve akrabalarla çok sıkıntılı süreçlerin yaşandığı, eşlerin aile ve toplum tarafından sosyal baskıya uğradıkları görülmüştür. Dolayısıyla Çorum ilinde yapılan bu çalışmada alevi-sünni evliliklerinin evlilik kalitesini etkilemediği, çiftlerin mezhepsel farklılıklardan ötürü problem yaşamadıkları; ancak yakın çevrenin baskı kurmak suretiyle bu tarz evlilik yapan çiftlere ön yargılı yaklaştıkları ve sıkıntılar yaşattıkları görülmektedir. Benzer sonuçlara Çatlı (2008) da ulaşmıştır. Arıkan'ın (1996) boşanma üzerine yaptığı

çalışmada eşlerin mezhep farklılıklarının olmasının evlilik açısından risk oluşturacağını düşünenlerin oranı daha yüksek çıkmıştır (%62,8).

Bununla birlikte Bener'in (2011) yapmış olduğu "Dindarlık-eş seçimi ilişkisi: SDÜ örneği" isimli yüksek lisans tez çalışması bir üst başlık olarak dindarlık ve eş seçimi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bu çalışmada eş seçiminde dindarlık (%36.7), fiziksel çekicilik (%26.2) ve iyi bir meslek ve gelir sahibi olma (%23.5) seçeneklerinin daha fazla tercih edildiği görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin dindarlık düzeyi arttıkça, eş seçim sürecinde dindarlığa verdikleri önemin de arttığı bildirilmiştir.

Güngör'ün (2016) farklı dinden evlilikler üzerine yaptığı çalışmada da, katılımcıların büyük çoğunluğu evliliğin başarılı olabilmesi için çiftlerin aynı dinden olması gerektiğine inanmaktadır.

Büyük (2019), evli bireylerde dindarlık ve cinsel mitlere inanç düzeyinin, evlilik doyumu üzerindeki etkisinin araştırmak amacıyla yaptığı yüksek lisans çalışmasının sonuçlarına göre dindarlık eğilimi düzeyi; cinsiyete, eğitim düzeyine ve eş ile yaş farkına göre farklılaşmaktadır. Evlilik doyumu düzeyi ise; eğitim düzeyine, evlenme karar şekline ve eş ile yaş farkına göre farklılaşmaktadır.

Uçar (2018), psikolojik iyi oluş yordayıcısı olarak dindarlık, evlilik doyumu ve problem çözme, başlıklı yüksek lisans tez çalışmasını Mardin ili Midyat ilçesinde yaşayan tesadüfi yöntemle seçilmiş 45 evli Arap, 43 evli Süryani, 37 evli Kürt ve 14 evli Türk toplamda 139 çift ile gerçekleştirmiştir. Yapılan analizler sonucunda katılımcıların psikolojik iyi olma düzeyleri ile evlilikte doyumu ve evlilikte problem çözme becerileri arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu tespit edilirken, psikolojik iyi olma, evlilik doyumu ve evlilikte problem çözme düzeyleri ile dindarlık düzeyleri arasında ilişki olmadığı görülmüştür.

Ataşalan Arslan (2019), dindarlık ile evlilik uyumu arasındaki ilişkinin bazı kişisel değişkenler açısından incelenmesi, başlıklı yüksek lisans tez çalışmasını 167 evli çift ile gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda dindarlık ölçeğinden elde edilen toplam puanların meslek, evlilik süresi, çocuk sayısı ve evlenilen yaş açısından; ibadet alt boyutu puanlarının cinsiyet, meslek, evlilik süresi, evlenme şekli, çocuk sayısı ve evlenilen yaş açısından; inanç alt boyutu puanlarının meslek ve evlilik süresi açısından; duygu alt boyutu

puanlarının meslek ve eşin öğrenim durumu açısından; bilgi alt boyutu puanlarının yaş, evlilik süresi, çocuk sayısı ve algılanan sosyo-ekonomik durum açısından; inancın kişi açısından önemi alt boyutu puanlarının çocuk sayısı ve SED açısından; etki alt boyutu puanlarının da öğrenim durumu, meslek, evlilik süresi, evlenme şekli, çocuk sayısı, eşin öğrenim durumu ve eşin mesleği açısından anlamlı derecede farklılaştığı sonucuna ulaşmıştır.

2.5. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada mevcut durumu tespit etme amaçlandığından tarama modeline (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008, s. 16) başvurulmuştur. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Tarama modelinin bir türü olan ilişkisel tarama modeli ise, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008, s. 24; Karasar, 2016, s. 25).

2.5.1. Araştırma Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Kayseri ili Özvatan ilçesindeki evli veya bireyler oluşturmaktadır.

Araştırmanın örnekleminin ise, %44,3'ü erkek (70), %55,7'si kadın (88) bireylerden oluşmaktadır.

2.5.2. Hipotezler

H1a: Dindarlık ile evlilikte mutluluk arasında anlamlı bir ilişki beklenmektedir.

H1b: Kadınların dindarlık düzeyi puanı erkeklerin dindarlık düzeyi puanına göre daha yüksektir.

H1c: Yaş ile dindarlık düzeyi arasında aynı yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

H1d: Dindarlık düzeyi puanı ile evlilik süresi arasında aynı yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

H1e: Geleneksel evlenme yöntemleri ile evlenenlerin dindarlık düzeyi puanları daha yüksektir.

H2a: Evlilikte mutluluk ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

H2b: Yaş ile evlilikte mutluluk arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

H2c: Geleneksel evlenme yöntemleri ile evlenenlerin evlilikte mutluluk düzeyi puanları daha yüksektir.

H3a: Eğitim durumu ile dindarlık düzeyi arasında aynı yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır.

H4a: Meslekler ile dindarlık düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

H4b: Meslekler ile evlilikte mutluluk düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

2.5.3. Araştırmada Kullanılan Ölçme Araçları

Araştırma verilerinin toplanma sürecinde “Kişisel Bilgi Formu, Dindarlık Ölçeği ve Evlilik Yaşam Ölçeği” kullanılmıştır.

2.5.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmaya katılan evli bireylere ilişkin kişisel bilgileri toplamak amacıyla 6 soruluk form araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Bu formda bireylerin; cinsiyeti, yaşı, öğrenim durumu, evlilik süresi, evlenme şekli ve mesleğine ilişkin sorular yer almaktadır.

2.5.3.2. Dindarlık Ölçeği

Orijinal formu Yaparel (1996) tarafından geliştirilen bu ölçek, dindarlığı dinî inanç, dinî duygu, dinî davranış ve dinî bilgi olmak üzere toplamda 97 madde ile ölçmektedir. Birçok dolgu maddesinin de yer aldığı bu ölçeğin puanlaması 3’lü veya 4’lü Likert tipi ve doğru yanlış şeklindeki derecelendirme ile gerçekleştirilmiştir. Yaparel tarafından ilk formu oluşturulan bu ölçeği Hünler (2000), tekrar gözden geçirmiş ve ölçeği kısaltarak 27 maddelik 5’li Likert tipi ile derecelendirilen bir ölçme aracı haline getirmiştir. Kısaltılmış formun geçerlik ve güvenirlik çalışmaları, 38 – 71 yaş aralığındaki 92 çiftten elde edilen veriler ışığında gerçekleştirilmiş ve ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık kat sayısı (.92) olarak bulunmuştur.

Kısa form, yapılan faktör analizi sonucunda üç alt boyuttan oluşmuştur:

Dinî inanç ve duygu alt boyutunu; 1., 8., 9., 10., 11., 12., 17., 20., 21., 24., 25., 27.

Dinî bilgi alt boyutunu: 2., 18., 19., 23., 26. ,

Dinî davranış alt boyutunu:3., 4., 5., 6., 7., 13., 14., 15., 16., 22.

Ölçekten alınabilecek en düşük puan 27 iken en yüksek puan da 135'tir.

2.5.3.3. Evlilik Yaşam Ölçeği

Tezer (1986) tarafından evli bireylerin evlilikten aldıkları doyumu değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. 10 maddeden oluşan ölçek, 5'li likert tipindedir. Ölçekte her bir maddeye verilecek yanıt “Kesinlikle Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kararsızım”, “Katılıyorum”, “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneklerinden oluşmaktadır. Derecelendirme seçeneklere doyumсуuzluk-doyum yönünde 1 ile 5 arasında ağırlık verilmiştir. Ölçekten alınabilecek puanlar 10 ile 50 arasında değişmektedir. Ölçekten alınan puanın yüksekliği bireyin evlilik doyumu düzeyinin yüksek olduğunu, ölçekten alınan puanın düşüklüğü ise evlilik doyum düzeyinin düşük olduğunu göstermektedir.

Ölçeğin test tekrar test güvenilirliği, ölçeğin aynı kişilere üç ay ara ile iki kere uygulanması yoluyla hesaplanmıştır. Test tekrar test güvenilirliği Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı ile 0.85 olarak belirlenmiştir. Diğer bir güvenilirlik göstergesi olan iç tutarlık katsayısı ise Cronbach alpha formülü kullanılarak, ölçeğin uygulandığı 50 kişilik ilk grupta 0.91 ve 208 kişilik ikinci grupta ise 0.89 olarak bulunmuştur.

Ölçeğin yapı geçerliği bilinen grupların karşılaştırılması tekniğiyle sınanmıştır. Ölçeğin sosyal beğenirlik yöneliminden ne derece etkilendiğini incelemek amacıyla yapılan çalışma sonucunda ise eşlerin ölçek ve Kişisel Davranış Anketinden elde ettikleri puanlar arasındaki korelasyon 0.21 olarak elde edilmiştir. Elde edilen bu korelasyon katsayısı anlamlı olmaması, ölçeğin bireylerin sosyal beğenirlik yönelimlerinden çok az etkilendiğini göstermekte ve bu durumun ölçeğin geçerliğine kanıt olarak gösterilmektedir.

2.6. Veri Toplama Süreci

Verilerin toplanması aşamasında, örnekleme oluşturan Kayseri ili Özvatan ilçesinde yaşayan evli bireylere veri toplama araçları araştırmacının kendisi tarafından uygulanmıştır. Araştırmanın amacı ve bilgilerin gizli tutulacağı ve isim yazmanın gerekli olmadığı ayrıca vurgulanmıştır. Veriler 2021 yılı mart ve nisan aylarında toplanmıştır. Verilerin toplama süreci insanların görüşmekten bir arada bulunmaktan kaçındığı pandemi dönemine denk geldiği için ölçek uygulama çalışmalarının bir kısmı yüz yüze yapılmaya çalışılsa da bu başarılamamış veriler interaktif ortamda toplanarak elde edilmiştir.

Pandemi süreci toplumu her açıdan etkilediği gibi yapılan araştırmaları da etkilediği söylenebilir. Birebir iletişim kurmanın zor olduğu bir sürece denk gelen bu araştırmada bazı katılımcıların bilgisayar ya da telefon üzerinden ölçekleri doldurmakta zorlandıkları, bazılarının çocukları ya da tanıdıklarından yardım aldıkları görülmüştür.

Araştırmacı tarafından toplanan ölçekler kontrol edilerek eksik veya yanlış doldurulanlar araştırma dışında tutulmuştur. Daha sonra geçerli ve kabul edilebilir nitelikte olan 158 adet ölçek değerlendirilmek üzere bilgisayar ortamına aktarılmıştır.

2.7. Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen veriler, SPSS 16.00 (Social Sciences Statistical Package) istatistik programı aracılığı ile analiz edilmiştir. Katılımcıların kişisel niteliklerine ilişkin sorulara verdikleri yanıtların frekans ve yüzdeleri hesaplanarak dağılımları belirlenmiştir. Yapılan Kolmogorov-Smirnov testi ve Shapiro-Wilk testi sonuçlarında verilerin normal dağılım göstermediğinden parametrik olmayan testler kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde ikili küme arasındaki anlamlı farklılıkların tespiti için “Mann- Whitney U Testi”, ikiden fazla kümeler arası anlamlı farklılıkların tespiti için “Kruskal Wallis-H” testinden yararlanılmıştır Tüm istatistik çözümlerinde. 05 anlamlılık düzeyi temele alınmıştır.

Tablo 2.1: Araştırmaya katılan evli bireylerin dindarlık ölçeği ve evlilik yaşam ölçeği puanlarının normallik test sonuçları

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Dini İnanç	,157	158	,000	,904	158	,000
Dini bilgi	,199	158	,000	,835	158	,000
Dini Davranış	,276	158	,000	,793	158	,000
Dindarlık Ölçeği	,127	158	,000	,948	158	,000
Evlilik Yaşam Ölçeği	,134	158	,000	,951	158	,000

Kaynak: İbrahim Tanrıkulu tarafından tasarlanmıştır.

Tablo 2.1 incelendiğinde evlilik yaşam ölçeği ve dindarlık ölçeği puanlarının normal dağılım göstermediği görülmektedir ($p<0,05$). Bu nedenle parametrik olmayan testler kullanılacaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde “Dindarlık ve Evlilikte Mutluluk İlişkisi (Özvatan Örneği)” adlı çalışmada ulaşılan bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

3.1. Araştırmaya Katılanlara Ait Demografik Değişkenler

Tablo 3.1: Araştırmaya katılanların cinsiyet değişkenine göre frekans ve yüzdeleri

Değişken		%	n
Cinsiyet	Kadın	55,7	88
	Erkek	44,3	70

Kaynak: İbrahim Tanrıkulu tarafından tasarlanmıştır.

Tablo 3.1 incelendiğinde araştırmaya katılan evli bireylerin cinsiyete göre dağılımına bakıldığında kadın evli bireylerin oranı %55,7 (88) , erkek evli bireylerin oranı ise %44,3 (70) tür.

Tablo 3.2: Araştırmaya katılanların yaş değişkenine göre frekans ve yüzdeleri

Değişken		%	n
Yaş	19–30	24,1	38
	31–40	50,6	80
	41–60	25,3	40

Kaynak: İbrahim Tanrıkulu tarafından tasarlanmıştır.

Bireylerin yaşa göre dağılımına bakıldığında 19-30 yaş arası bireylerin oranı % 24,1 (38), 31-40 yaş arası %50,6 (80) ve 41-60 yaş arası %25,3 (40) tür.

Tablo 3.3: Araştırmaya katılanların eğitim durumuna göre frekans ve yüzdeleri

Değişken		%	n
Eğitim durumu	İlkokul	10,1	16
	Ortaokul	21,5	34
	Lise	13,3	21
	Üniversite	55,1	87

Kaynak: İbrahim Tanrıkulu tarafından tasarlanmıştır.

Evli bireylerin eğitim durumlarına göre sayı ve oranlarına bakıldığında %10,1'i (16) ilkokul mezunu, % 21,5'i (34) ortaokul mezunu , % 13,3'ü (21) lise mezunu, %55,1'i (87) üniversite mezunu kişilerden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan evli bireylerin eğitim durumuna bakıldığında en çok üniversite mezunu en az ilkokul mezunu birey katılmıştır.

Tablo 3.4: Araştırmaya katılanların meslek değişkenine göre frekans ve yüzdeleri

Değişken		%	n
Meslek	İşçi	11,4	18
	Kamu çalışanı	37,3	59
	Ev hanımı	32,9	52
	Emekli	10,1	16
	Çiftçi	8,2	13

Kaynak: İbrahim Tanrıkulu tarafından tasarlanmıştır.

Evli bireylerin mesleklerine göre sayı ve oranlarına bakıldığında %11,4'ü (18) işçi, %37,3'ü (59) kamu çalışanı, %32,9'u (52) ev hanımı, % 10,1'i (16) emekli ve %8,2 (13) çiftçidir.

Tablo 3.5: Araştırmaya katılanların evlilik süresi değişkenine göre frekans ve yüzdeleri

Değişken		%	n
Evlilik süresi	1–5 yıldır evli	22,2	35
	6–10 yıldır evli	20,9	33
	11–20 yıldır evli	29,7	47
	21 yıl ve üzeri yıldır evli	27,2	43

Kaynak: İbrahim Tanrıkulu tarafından tasarlanmıştır.

Evli bireylerin evlilik süresine göre sayı ve oranlarına bakıldığında % 22,2 (35) 1-5 yıl arası evli olanlar, %20,9 (33) 6-10 yıl arası evli olanlar, %29,7 (47) 11-20 yıl arası evli olanlar ve % 27,2 (43) 21 yıl ve üzeri evli olan kişilerden oluşmaktadır.

Tablo 3.6: Araştırmaya katılanların evlenme şekli değişkenine göre frekans ve yüzdeleri

Değişken		%	n
Evlenme şekli	Görücü usulü ile	44,3	70
	Yakın arkadaş/akraba aracılığı	27,2	43
	Flört sonrası evlilik	25,9	41
	İnternette	2,5	4

Kaynak: İbrahim Tanrıkulu tarafından tasarlanmıştır.

Evli bireylerin evlenme şekline göre dağılımları, görücü usulü evlenenlerin oranı %44,3 (70), yakın arkadaş akraba aracılığı ile evlenenlerin oranı %27,2 (43), flört sonrası evlenenlerin oranı %25,9 (41) ve internette tanışarak evlenenlerin oranı %2,5 (4) tir.

3.2. Araştırmaya Katılanların Dindarlık Ölçeği ve Evlilik Yaşam Ölçeği Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Tablo 3.7: Araştırmaya katılanların dindarlık ölçeği ve evlilik yaşam ölçeği aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri

	n	Min.	Max.	$\bar{X}$	Ss
Dini İnanç	158	46	60	55,33	3,941
Dini bilgi	158	10	22	12,84	3,011
Dini Davranış	158	22	48	41,61	5,535
Dindarlık Ölçeği Toplam	158	78	123	109,78	8,237
Evlilik Yaşam Ölçeği	158	24	42	34,90	3,866

Kaynak: İbrahim Tanrıkulu tarafından tasarlanmıştır.

Tablo 3.7 incelendiğinde araştırmaya katılan evli bireylerin dindarlık ölçeği toplam puan ortalamalarının 109,78 olduğu görülmektedir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puanın 135 olduğu göz önüne alındığında bu ortalamanın gayet yüksek olduğu söylenebilir.

Aynı şekilde evlilik yaşam ölçeği puan ortalaması ise 34,90 olduğu görülmektedir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puanın 50 olduğu göz önüne alındığında bu ortalamanın gayet yüksek olduğu ve araştırmaya katılan evli bireylerin evliliklerinde mutlu oldukları söylenebilir.

Tablo 3.8: Araştırmaya katılanların dindarlık ölçeği ve evlilik yaşam ölçekleri arasında spearman momentler çarpımı korelasyon test sonuçları

Evlilik yaşam Ölçeği	Pearson Correlation	1				
	Sig. (2-tailed)					
Dindarlık Ölçeği	Pearson Correlation	,280**	1			
	Sig. (2-tailed)	,000				
Dini İnanç	Pearson Correlation	,269**	,645**	1		
	Sig. (2-tailed)	,001	,000			
Dini bilgi	Pearson Correlation	,151	,440**	,081	1	
	Sig. (2-tailed)	,059	,000	,314		
Dini Davranış	Pearson Correlation	,143	,789**	,204**	,054	1
	Sig. (2-tailed)	,074	,000	,010	,503	

Kaynak: İbrahim Tanrıkulu tarafından tasarlanmıştır.

Tablo 3.8’de görüldüğü gibi evlilik yaşam ölçeği ile dindarlık ölçeği puanları arasında anlamlı derecede bir ilişki görülmüştür ($r=,280$).

Yine evlilik yaşam ölçeği ile dindarlık ölçeği dinin inanç alt boyutu arasında anlamlı derecede bir ilişki görülmüştür ($r=,269$).

Korelasyon katsayısının 0.70 – 1.00 arasında olması yüksek, 0.70 – 0.30 arasında olması orta, 0.30 – 0.00 arasında olması ise düşük düzeyde bir ilişki olarak tanımlanmaktadır (Büyüköztürk, 2002).

3.3. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi, “Evli bireylerin cinsiyetlerine göre evlilik yaşam ölçeği ve dindarlık ölçeklerinin alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?” şeklindedir. Bu alt problemi cevaplamak için yapılan Mann- Whitney U Testi sonuçları Tablo 3.9’da verilmiştir.

Tablo 3.9. Araştırmaya katılanların dindarlık ölçeği ve evlilik yaşam ölçeği puan ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre Mann-Whitney U test sonuçları

Ölçekler	Kadın (A) n=88		Erkek (B) n=70		U	p
	Sıra Ort	Sıra Top	Sıra Ort	Sıra Top		
Dini İnanç	87,06	7661,50	69,99	4899,50	2414,500	,019*
Dini bilgi	87,58	7707,00	69,34	4854,00	2,369	,012*
Dini Davranış	75,96	6684,50	83,95	5876,50	2768,500	,271
DÖ	84,20	7409,50	73,59	5151,50	2,666	,147
EYÖ	74,77	6580,00	85,44	5981,00	2,664	,143

Kaynak: İbrahim Tanrıkulu tarafından tasarlanmıştır.

Tablo 3.9 incelendiğinde evli bireylerin cinsiyetlerine göre dindarlık ölçeğinin “dini inanç” alt boyutunda ($U=2414,500; p<0.05$) ve “dini bilgi” alt boyutunda ($U=2,369; p<0.05$) cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde bir farklılaşma olduğu görülmektedir. Sıra ortalamaları dikkate alındığında bu farklılaşmanın kadınlar lehine olduğu görülmektedir. Buna göre; kadınların erkeklere göre dini inanç ve dini ibadetleri daha fazla yerine getirdikleri söylenebilir.

Buna karşın evlilik yaşam ölçeği ($U=2,664; P>0.05$) ve dindarlık ölçeği toplam puanı ($U=2,666; P>0.05$) cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir.

3.4. Yaş Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi, “Evli bireylerin yaşına göre evlilik yaşam ölçeği ve dindarlık ölçeklerinin alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?” şeklindedir. Bu alt problemi cevaplamak için evlilik uyum ölçeği ve dindarlık ölçeklerinin puanları arasında yaş değişkenine göre bir farklılaşma olup olmadığını çözümlemek amacıyla Kruskal Wallis-H testi uygulanmış sonuçları Tablo 3.10’da verilmiştir.

Tablo 3.10: Araştırmaya katılanların dindarlık ölçeği ve evlilik yaşam ölçeği puan ortalamalarının yaş değişkenine göre Kruskal Wallis-H test sonuçları

Yaş	19–30 arası	31–40 arası	41–60 arası	Df=2		
	n=38	n=80	n=40			
	Sıra ort.	Sıra ort.	Sıra ort.	χ^2	p	Anlamlı Fark
Dini İnanç	74,64	87,06	69,00	4,776	,092	
Dini bilgi	90,30	84,72	58,80	11,687	,003*	A-B B-C
Dini Davranış	78,76	76,29	86,62	1,401	,496	
DÖ	75,55	82,52	77,21	,734	,693	
EYÖ	78,97	77,14	84,72	,749	,688	

Kaynak: İbrahim Tanrıkulu tarafından tasarlanmıştır.

Tablo 3.10 incelendiğinde dindarlık ölçeği ($\chi^2 = ,734$; $P > 0.05$) ve evlilik uyum ölçeği toplam puanı ($\chi^2 = ,749$; $P > 0.05$) yaş değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir.

Bununla birlikte evli bireylerin dindarlık ölçeği ve evlilik yaşam ölçeği puanları yaş değişkenine göre karşılaştırılmıştır. Tablo 3.10 incelendiğinde; dindarlık ölçeği alt boyutlarından dini bilgi alt boyutunda ($\chi^2 = 11,687$; $P < 0.05$) yaş değişkenine göre anlamlı düzeyde bir farklılaşma olduğu görülmektedir.

Gruplar arasında gözlenen bu anlamlı farkın, hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere yaş grupları arasında ikili Mann Whitney U-testi uygulanmıştır.

Tablo 3.11: Araştırmaya katılanların dindarlık ölçeği puan ortalamalarının dini inanç alt boyutunda yaş değişkeni grupları arası Mann-Whitney U test sonuçları

	Yaş	n	Sıra ort.	Sıra top.	U	p
Dini Bilgi	19–30	38	62,36	2369,50	1,412	,527
	31–40	80	58,14	4651,50		
	19–30	38	47,45	1803,00	458,000	,002*
	41–60	40	31,95	1278,00		
	31–40	80	67,08	5366,00	1,074	,003*
	41–60	40	47,35	1894,00		

Kaynak: İbrahim Tanrıkulu tarafından tasarlanmıştır.

Tablo 3.11. incelendiğinde; dindarlık ölçeği alt boyutlarından dini inanç alt boyutunda evli bireylerin yaş grupları arasındaki Mann Whitney U-testi sonuçlarına göre; 19-30 yıl ile 41-60 yıl grupları arasında ($U=458,000; p<0.05$) da ($U=1,074; p<0.05$) anlamlı düzeyde bir farklılaşma olduğu görülmektedir. Sıra ortalamaları dikkate alındığında bu farklılaşmanın 19-30 yıl ve 31-40 yıl grupları lehine olduğu görülmektedir.

Buna göre; 40 yaşa kadar olan gençlerin dini bilgi düzeyleri daha yüksektir şeklinde yorumlanabilir.

3.5. Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi, “Evli bireylerin eğitim durumuna göre evlilik yaşam ölçeği ve dindarlık ölçeklerinin alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?” şeklindedir. Bu alt problemi cevaplamak için evlilik yaşam ölçeği ve dindarlık ölçeklerinin puanları arasında eğitim durumu değişkenine göre bir farklılaşma olup olmadığını çözümlemek amacıyla Kruskal Wallis-H testi uygulanmış sonuçları Tablo 3.12’de verilmiştir.

Tablo 3.12: Araştırmaya katılanların dindarlık ölçeği ve evlilik yaşam ölçeği puan ortalamalarının eğitim durumu değişkenine göre Kruskal Wallis-H test sonuçları

Eğitim Durumu	İlkokul (A) n=16	Ortaokul (B) n=34	Lise (C) n=21	Üniversite (D) n=87	sd=3		
Ölçekler	Sıra ort.	Sıra ort.	Sıra ort.	Sıra ort.	χ^2	p	Anlamlı Fark
Dini İnanç	74,94	107,88	79,31	69,29	17,79 3	,000*	B-C B-D
Dini Bilgi	59,62	97,28	76,79	76,86	8,772	,032*	B-A B-D
Dini Davranış	85,94	101,29	79,93	69,70	12,26 4	,007*	B-D
DÖ	84,34	106,57	72,05	69,83	16,59 4	,001*	B -A B-C B-D
EYÖ	70,09	99,75	66,98	76,34	9,433	,024*	B- A B-C B-D

Kaynak: İbrahim Tanrıkulu tarafından tasarlanmıştır.

Tablo 3.12’de evli bireylerin dindarlık ölçeği ve evlilik yaşam ölçeği puanları eğitim durumu değişkenine göre karşılaştırılmıştır. Tablo 3.12 incelendiğinde; dindarlık ölçeği alt boyutlarından dini inanç alt boyutunda ($\chi^2 = 17,793$; $P < 0.05$), dini bilgi alt boyutunda ($\chi^2 = 8,772$; $P < 0.05$), dini davranış alt boyutunda ($\chi^2 = 12,264$; $P < 0.05$) ve dindarlık ölçeği toplam puan ortalamaları ($\chi^2 = 16,594$; $P < 0.05$) arasında eğitim durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde bir farklılaşma olduğu görülmektedir.

Yine evlilikte yaşam ölçeği puan ortalamaları arasında ($\chi^2 = 9,433$; $P < 0.05$) eğitim durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde bir farklılaşma olduğu görülmektedir.

Gruplar arasında gözlenen bu anlamlı farkın, hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere eğitim durumu değişkeni grupları arasında ikili Mann Whitney U-testi uygulanmış.

Tablo 3.13: Araştırmaya katılanların dindarlık ölçeği toplam puan ortalamalarının eğitim durumu değişkeni grupları arası Mann-Whitney U test sonuçları

	Eğitim Durumu	n	Sıra ort.	Sıra top.	U	p
Dindarlık Ölçeği Toplam	İlkokul (A)	16	18,62	298,00	162,000	,020*
	Ortaokul (B)	34	28,74	977,00		
	İlkokul(A)	16	21,97	351,50	120,500	,136
	Lise (C)	21	16,74	351,50		
	İlkokul(A)	16	60,75	972,00	556,000	,202
	Üniversite (D)	87	50,39	4384,00		
	Ortaokul(B)	34	32,74	1113,00	196,000	,005*
	Lise(C)	21	20,33	427,00		
	Ortaokul(B)	34	80,10	2723,50	829,500	,000*
	Üniversite(D)	87	53,53	4657,50		
	Lise(C)	21	56,98	1196,50	861,500	,685
	Üniversite(D)	87	53,90	4689,50		

Tablo 3.13. incelendiğinde; dindarlık ölçeği toplam puanları eğitim durumu grupları arasındaki Mann Whitney U-testi sonuçlarına göre; ilkökul mezunu ile ortaokul mezunu gruplar arasında ($U=162,000$; $p < 0.05$), lise mezunu ile ortaokul mezunu gruplar arasında ($U=196,000$; $p < 0.05$) ve üniversite mezunu ile ortaokul mezunu gruplar arasında ($U=829,500$; $p < 0.05$) anlamlı düzeyde bir farklılaşma olduğu görülmektedir. Sıra ortalamaları dikkate alındığında bu farklılaşmanın ortaokul mezunu gruplar lehine olduğu görülmektedir.

Tablo 3.14. Araştırmaya katılanların evlilik yaşam ölçeği toplam puan ortalamalarının eğitim durumu değişkeni grupları arası Mann-Whitney U test sonuçları

	Eğitim Durumu	n	Sıra ort.	Sıra top.	U	p
Evlilik Yaşam Ölçeği	İlkokul (A)	16	18,66	298,50	162,500	,021*
	Ortaokul (B)	34	28,72	976,50		
	İlkokul(A)	16	20,00	320,00	152,000	,620
	Lise (C)	21	18,24	383,00		
	İlkokul(A)	16	48,44	775,00	639,000	,600
	Üniversite (D)	87	52,66	4581,00		
	Ortaokul(B)	34	32,09	1091,00	218,000	,015*
	Lise(C)	21	21,38	449,00		
	Ortaokul(B)	34	73,94	2514,00	1,039	,011*
	Üniversite(D)	87	55,94	4867,00		
	Lise(C)	21	49,36	1036,50	805,500	,399
	Üniversite(D)	87	55,74	4849,50		

Kaynak: İbrahim Tanrıkulu tarafından tasarlanmıştır.

Tablo 3.14. incelendiğinde; evlilik yaşam ölçeği toplam puanları eğitim durumu grupları arasındaki Mann Whitney U-testi sonuçlarına göre; ilkokul mezunu ile ortaokul mezunu gruplar arasında ($U=162,500; p<0.05$), lise mezunu ile ortaokul mezunu gruplar arasında ($U=218,000; p<0.05$) ve üniversite mezunu ile ortaokul mezunu gruplar arasında ($U=1,039; p<0.05$) anlamlı düzeyde bir farklılaşma olduğu görülmektedir. Sıra ortalamaları dikkate alındığında bu farklılaşmanın ortaokul mezunu gruplar lehine olduğu görülmektedir.

Tablo 3.15: Araştırmaya katılanların dindarlık ölçeği puan ortalamalarının dini inanç alt boyutunda eğitim durumu değişkeni grupları arası Mann-Whitney U test sonuçları

	Eğitim Durumu	n	Sıra ort.	Sıra top.	U	p
Dini İnanç	İlkokul (A)	16	19,84	317,50	181,500	,050
	Ortaokul (B)	34	28,16	957,50		
	İlkokul(A)	16	18,81	301,00	165,000	,940
	Lise (C)	21	19,14	402,00		
	İlkokul(A)	16	53,28	852,50	675,500	,851
	Üniversite (D)	87	51,76	4503,50		
	Ortaokul(B)	34	32,54	1106,50	202,500	,006*
	Lise(C)	21	20,64	433,50		
	Ortaokul(B)	34	82,18	2794,00	759,000	,000*
	Üniversite(D)	87	52,72	4587,00		
	Lise(C)	21	61,52	1292,00	766,000	,249
	Üniversite(D)	87	52,80	4594,00		

Kaynak: İbrahim Tanrıkulu tarafından tasarlanmıştır.

Tablo 3.15. incelendiğinde; dindarlık ölçeği alt boyutlarından dini inanç alt boyutunda evli bireylerin eğitim durumu grupları arasındaki Mann Whitney U-testi sonuçlarına göre; ortaokul mezunu ile lise mezunu gruplar arasında ($U=202,500; p<0.05$) ve ortaokul mezunu ile üniversite mezunu gruplar arasında ($U=759,000; p<0.05$) anlamlı düzeyde bir farklılaşma olduğu görülmektedir. Sıra ortalamaları dikkate alındığında bu farklılaşmanın ortaokul mezunu gruplar lehine olduğu görülmektedir.

Bu sonuç; eğitim durumu yükseldikçe dini inanç azalmaktadır şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 3.16: Araştırmaya katılanların dindarlık ölçeği puan ortalamalarının dini bilgi alt boyutunda eğitim durumu değişkeni grupları arası Mann-Whitney U test sonuçları

	Eğitim Durumu	n	Sıra ort.	Sıra top.	U	p
Dini Bilgi	İlkokul (A)	16	19,22	307,50	171,500	,031*
	Ortaokul (B)	34	28,46	967,50		
	İlkokul(A)	16	16,62	266,00	130,000	,254
	Lise (C)	21	20,81	437,00		
	İlkokul(A)	16	40,78	652,50	516,500	,096
	Üniversite (D)	87	54,06	4703,50		
	Ortaokul(B)	34	31,25	1062,50	246,500	,050
	Lise(C)	21	22,74	477,50		
	Ortaokul(B)	34	72,57	2467,50	1,086	,022*
	Üniversite(D)	87	56,48	4913,50		
	Lise(C)	21	55,24	1160,00	898,000	,902
	Üniversite(D)	87	54,32	4726,00		

Kaynak: İbrahim Tanrıkulu tarafından tasarlanmıştır.

Tablo 3.16. incelendiğinde; dindarlık ölçeği alt boyutlarından dini bilgi alt boyutunda evli bireylerin eğitim durumu grupları arasındaki Mann Whitney U-testi sonuçlarına göre; ilkokul mezunu ile ortaokul mezunu gruplar arasında ($U=171,500; p<0.05$) ve ortaokul mezunu ile üniversite mezunu gruplar arasında ($U=1,086; p<0.05$) anlamlı düzeyde bir farklılaşma olduğu görülmektedir. Sıra ortalamaları dikkate alındığında bu farklılaşmanın ortaokul mezunu gruplar lehine olduğu görülmektedir.

Tablo 3.17: Araştırmaya katılanların dindarlık ölçeği puan ortalamalarının dini davranış alt boyutunda eğitim durumu değişkeni grupları arası Mann-Whitney U test sonuçları

	Eğitim	n	Sıra ort.	Sıra top.	U	p
	Durumu					
Dini Davranış	İlkokul (A)	16	21,53	344,50	208,500	,176
	Ortaokul (B)	34	27,37	930,50		
	İlkokul(A)	16	19,56	313,00	159,000	,776
	Lise (C)	21	18,57	390,00		
	İlkokul(A)	16	61,84	989,50	538,500	,146
	Üniversite (D)	87	50,19	4366,50		
	Ortaokul(B)	34	30,72	1044,50	264,500	,105
	Lise(C)	21	23,60	495,50		
	Ortaokul(B)	34	78,21	2659,00	894,000	,001*
	Üniversite(D)	87	54,28	4722,00		
	Lise(C)	21	59,76	1255,00	803,000	,387
	Üniversite(D)	87	53,23	4631,00		

Kaynak: İbrahim Tanrıkulu tarafından tasarlanmıştır.

Tablo 3.17. incelendiğinde; dindarlık ölçeği alt boyutlarından dini davranış alt boyutunda evli bireylerin eğitim durumu grupları arasındaki Mann Whitney U-testi sonuçlarına göre; ortaokul mezunu ile üniversite mezunu gruplar arasında ($U=894,000; p<0.05$) anlamlı düzeyde bir farklılaşma olduğu görülmektedir. Sıra ortalamaları dikkate alındığında bu farklılaşmanın ortaokul mezunu gruplar lehine olduğu görülmektedir.

3.6. Meslek Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi, “Evli bireylerin mesleğine göre evlilik yaşam ölçeği ve dindarlık ölçeklerinin alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?” şeklindedir. Bu alt problemi cevaplamak için evlilik yaşam ölçeği ve dindarlık ölçeklerinin puanları arasında yaş değişkenine göre bir farklılaşma olup olmadığını çözümlemek amacıyla Kruskal Wallis-H testi uygulanmış sonuçları Tablo 3.18’de verilmiştir.

Tablo 3.18: Araştırmaya katılanların dindarlık ölçeği ve evlilik yaşam ölçeği puan ortalamalarının meslek değişkenine göre Kruskal Wallis-H test sonuçları

Meslek	İşçi (A) n=18	Kamu çalışanı (B) n=59	Ev hanımı(C) n=52	Emekli (D) n=16	Çiftçi (E) n=13			
	Sıra ort.	Sıra ort.	Sıra ort.	Sıra ort.	Sıra ort.	χ^2	P	Anlamlı Fark
Dini İnanç	70,06	87,23	94,54	31,94	55,88	29,183	,000*	A-C A-D A-E B-D B-E C-E
Dini bilgi	87,14	82,94	87,37	65,81	38,69	14,570	,006*	A-E B-E C-E D-E
Dini Davranış	57,00	90,96	79,49	83,41	53,88	12,485	,014*	A-D B-E
DÖ	64,58	92,47	86,97	57,97	37,88	22,430	,000*	B-D B-E C-D C-E
EYÖ	85,39	76,58	83,20	99,09	45,69	11,038	,026*	A-E B-E C-E D-E

Kaynak: İbrahim Tanrıkulu tarafından tasarlanmıştır.

Tablo 3.18’de evli bireylerin dindarlık ölçeği ve evlilik yaşam ölçeği puanları meslek değişkenine göre karşılaştırılmıştır. Tablo 3.18 incelendiğinde; dindarlık ölçeği alt boyutlarından dini inanç alt boyutunda ($\chi^2 = 29,183$; $P < 0.05$), dini bilgi alt boyutunda ($\chi^2 = 14,570$; $P < 0.05$), dini davranış alt boyutunda ($\chi^2 = 12,485$; $P < 0.05$) ve dindarlık ölçeği toplam puan ortalamaları ($\chi^2 = 22,430$; $P < 0.05$) arasında meslek değişkenine göre anlamlı düzeyde bir farklılaşma olduğu görülmektedir.

Yine evlilikte yaşam ölçeği puan ortalamaları arasında ($\chi^2 = 11,038$; $P < 0.05$) meslek değişkenine göre anlamlı düzeyde bir farklılaşma olduğu görülmektedir.

Gruplar arasında gözlenen bu anlamlı farkın, hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere meslek değişkeni grupları arasında Mann Whitney U-testi uygulanmış.

Tablo 3.19: Araştırmaya katılanların dindarlık ölçeği toplam puan ortalamalarının meslek değişkeni grupları arası Mann-Whitney U test sonuçları

	Meslek	n	Sıra ort.	Sıra top.	U	p
Dindarlık Ölçeği Toplam	İşçi (A)	18	30,03	540,50	369,500	,051
	Kamu çalışanı (B)	59	41,74	2462,50		
	İşçi (A)	18	28,94	521,00	350,000	,111
	Ev hanımı (C)	52	37,77	1964,00		
	İşçi (A)	18	16,61	299,00	128,000	,577
	Emekli (D)	16	18,50	296,00		
	İşçi (A)	18	17,50	315,00	90,000	,274
	Çiftçi (E)	13	13,92	181,00		
	Kamu çalışanı(B)	59	56,97	3361,50	1,476	,733
	Ev hanımı(C)	52	54,89	2854,50		
	Kamu çalışanı(B)	59	42,37	2500,00	214,000	,001*
	Emekli(D)	16	21,88	350,00		
	Kamu çalışanı(B)	59	41,39	2442,00	95,000	,000*
	Çiftçi(E)	13	14,31	186,00		
	Ev hanımı(C)	52	37,71	1961,00	249,000	,015*
	Emekli(D)	16	24,06	385,00		
	Ev hanımı(C)	52	36,10	1877,00	177,000	,008*
	Çiftçi(E)	13	20,62	268,00		
	Emekli(D)	16	19,03	304,50	39,500	,003*
	Çiftçi(E)	13	10,04	130,50		

Kaynak: İbrahim Tanrıkulu tarafından tasarlanmıştır.

Tablo 3.19. incelendiğinde; dindarlık ölçeği toplam puanlarına göre; emekli ile kamu çalışanı ($U=214,000; p<0.05$), emekli ile ev hanımı ($U=249,000; p<0.05$) ve çiftçi ile emekli ($U=39,500; p<0.05$), çiftçi ile kamu çalışanı ($U=95,000; p<0.05$), çiftçi ile ev hanımı ($U=177,000; p<0.05$), çiftçi ile emekli ($U=39,500; p<0.05$) grupları arasında anlamlı düzeyde bir farklılaşma olduğu görülmektedir. Sıra ortalamaları dikkate alındığında bu farklılaşmanın kamu çalışanı ve emekliler lehine olduğu görülmektedir.

Bu sonuç; kamu çalışanı ve emeklilerin dindarlık ölçeği puanları diğer meslek gruplarından anlamlı derecede daha fazladır şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 3.20: Araştırmaya katılanların evlilik yaşam ölçeği toplam puan ortalamalarının meslek değişkeni grupları arası Mann-Whitney U test sonuçları

	Meslek	n	Sıra ort.	Sıra top.	U	p
Evlilik Yaşam Ölçeği	İşçi (A)	18	42,53	765,50	467,500	,441
	Kamu çalışanı (B)	59	37,92	2237,50		
	İşçi (A)	18	35,75	643,50	463,500	,951
	Ev hanımı (C)	52	35,41	1841,50		
	İşçi (A)	18	15,19	273,50	102,500	,142
	Emekli (D)	16	20,09	321,50		
	İşçi (A)	18	20,42	367,50	37,500	,001*
	Çiftçi (E)	13	9,88	128,50		
	Kamu çalışanı(B)	59	53,75	3171,50	1,402	,432
	Ev hanımı(C)	52	58,55	3044,50		
	Kamu çalışanı(B)	59	36,02	2125,00	355,000	,127
	Emekli(D)	16	45,31	725,00		
	Kamu çalışanı(B)	59	38,88	2294,00	243,000	,037*
	Çiftçi(E)	13	25,69	334,00		
	Ev hanımı(C)	52	32,90	1711,00	333,000	,228
	Emekli(D)	16	39,69	635,00		
	Ev hanımı(C)	52	35,84	1863,50	190,500	,015*
	Çiftçi(E)	13	21,65	281,50		
	Emekli(D)	16	19,50	312,00	32,000	,001*
	Çiftçi(E)	13	9,46	123,00		

Kaynak: İbrahim Tanrıkulu tarafından tasarlanmıştır.

Tablo 3.20. incelendiğinde; evlilik yaşam ölçeği toplam puanlarına göre; çiftçi ile işçi ($U=37,500; p<0.05$), çiftçi ile kamu çalışanı($U=243,000; p<0.05$), çiftçi ile ev hanımı ($U=190,500; p<0.05$) ve çiftçi ile emekli ($U=32,000; p<0.05$) grupları arasında anlamlı düzeyde bir farklılaşma olduğu görülmektedir. Sıra ortalamaları dikkate alındığında bu farklılaşmanın işçi, kamu çalışanı, ev hanımı ve emekliler lehine olduğu görülmektedir.

Bu sonuç; çiftçilerin evlilik yaşam ölçeği puanları diğer meslek gruplarından anlamlı derecede daha azdır şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 3.21: Araştırmaya katılanların dindarlık ölçeği puan ortalamalarının dini inanç alt boyutunda meslek değişkeni grupları arası Mann-Whitney U test sonuçları

	Meslek	n	Sıra ort.	Sıra top.	U	p
Dini inanç	İşçi (A)	18	31,78	572,00	401,000	,115
	Kamu çalışanı (B)	59	41,20	2431,00		
	İşçi (A)	18	26,33	474,00	303,000	,025*
	Ev hanımı (C)	52	38,67	2011,00		
	İşçi (A)	18	21,61	389,00	70,000	,009*
	Emekli (D)	16	12,88	206,00		
	İşçi (A)	18	18,83	339,00	66,000	,038*
	Çiftçi (E)	13	12,08	157,00		
	Kamu çalışanı(B)	59	53,62	3163,50	1393,500	,400
	Ev hanımı(C)	52	58,70	3052,50		
	Kamu çalışanı(B)	59	43,52	2567,50	146,500	,000*
	Emekli(D)	16	17,66	282,50		
	Kamu çalışanı(B)	59	38,89	2294,50	242,500	,037*
	Çiftçi(E)	13	25,65	333,50		
	Ev hanımı(C)	52	41,00	2132,00	78,000	,000*
	Emekli(D)	16	13,38	214,00		
	Ev hanımı(C)	52	35,66	1854,50	199,500	,021*
	Çiftçi(E)	13	22,35	290,50		
	Emekli(D)	16	13,53	216,50	80,500	,280
	Çiftçi(E)	13	16,81	218,50		

Kaynak: İbrahim Tanrıkulu tarafından tasarlanmıştır.

Tablo 3.21. incelendiğinde; dindarlık ölçeği alt boyutlarından dini inanç alt boyutunda evli bireylerin meslek grupları arasındaki Mann Whitney U-testi sonuçlarına göre; işçi ile emekli ($U=70,000; p<0.05$), işçi ile çiftçi ($U=66,000; p<0.05$) grupları arasında anlamlı düzeyde bir farklılaşma olduğu görülmektedir. Sıra ortalamaları dikkate alındığında bu farklılaşmanın işçiler lehine olduğu görülmektedir.

Kamu çalışanı ile emekli ($U=146,500; p<0.05$), kamu çalışanı ile çiftçi ($U=242,500; p<0.05$) grupları arasında anlamlı düzeyde bir farklılaşma olduğu görülmektedir. Sıra ortalamaları dikkate alındığında bu farklılaşmanın kamu çalışanları lehine olduğu görülmektedir.

Ev hanımı ile emekli ($U=78,000;p<0.05$), ev hanımı ile çiftçi ($U=199,500;p<0.05$), ev hanımı ile işçi ($U=303,000;p<0.05$) grupları arasında anlamlı düzeyde bir farklılaşma olduğu görülmektedir. Sıra ortalamaları dikkate alındığında bu farklılaşmanın ev hanımları lehine olduğu görülmektedir.

Bu sonuç; mesleği işçi, kamu çalışanı ve ev hanımı olan evli bireylerin dini inanç seviyelerinin daha yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 3.22: Araştırmaya katılanların dindarlık ölçeği puan ortalamalarının dini bilgi alt boyutunda meslek değişkeni grupları arası Mann-Whitney U test sonuçları

	Meslek	n	Sıra ort.	Sıra top.	U	p
Dini Bilgi	İşçi (A)	18	40,53	729,50	503,500	,737
	Kamu çalışanı (B)	59	38,53	2273,50		
	İşçi (A)	18	36,17	651,00	456,000	,871
	Ev hanımı (C)	52	35,27	1834,00		
	İşçi (A)	18	19,44	350,00	109,000	,216
	Emekli (D)	16	15,31	245,00		
	İşçi (A)	18	19,50	351,00	54,000	,008*
	Çiftçi (E)	13	11,15	145,00		
	Kamu çalışanı(B)	59	54,03	3188,00	1,418	,488
	Ev hanımı(C)	52	58,23	3028,00		
	Kamu çalışanı(B)	59	40,02	2361,00	353,000	,119
	Emekli(D)	16	30,56	489,00		
	Kamu çalışanı(B)	59	40,36	2381,00	156,000	,001*
	Çiftçi(E)	13	19,00	247,00		
	Ev hanımı(C)	52	36,61	1903,50	306,500	,109
	Emekli(D)	16	27,66	442,50		
	Ev hanımı(C)	52	36,76	1911,50	142,500	,001*
	Çiftçi(E)	13	17,96	233,50		
	Emekli(D)	16	17,78	284,50	59,500	,040*
	Çiftçi(E)	13	11,58	150,50		

Kaynak: İbrahim Tanrıkulu tarafından tasarlanmıştır.

Tablo 3.22. incelendiğinde; dindarlık ölçeği alt boyutlarından dini bilgi alt boyutunda evli bireylerin meslek grupları arasındaki Mann Whitney U-testi sonuçlarına göre; çiftçi ile işçi ($U=54,000;p<0.05$), çiftçi ile kamu çalışanı ($U=156,000;p<0.05$),

çiftçi ile ev hanımı (U=142,500;p<0.05) ve çiftçi ile emekli (U=59,500;p<0.05),grupları arasında anlamlı düzeyde bir farklılaşma olduğu görülmektedir. Sıra ortalamaları dikkate alındığında bu farklılaşmanın işçiler, kamu çalışanı, ev hanımı ve emekliler lehine olduğu görülmektedir.

Bu sonuç; çiftçilerin dini bilgi düzeylerinin diğer meslek gruplarına göre anlamlı derecede daha düşüktür şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 3.23: Araştırmaya katılanların dindarlık ölçeği puan ortalamalarının dini davranış alt boyutunda meslek değişkeni grupları arası Mann-Whitney U test sonuçları

	Meslek	n	Sıra ort.	Sıra top.	U	p
Dini Davranış	İşçi (A)	18	25,72	463,00	292,000	,003*
	Kamu çalışanı (B)	59	43,05	2540,00		
	İşçi (A)	18	29,25	526,50	355,500	,127
	Ev hanımı (C)	52	37,66	1958,50		
	İşçi (A)	18	14,25	256,50	85,500	,039*
	Emekli (D)	16	21,16	338,50		
	İşçi (A)	18	16,28	293,00	112,000	,837
	Çiftçi (E)	13	15,62	203,00		
	Kamu çalışanı(B)	59	59,25	3496,00	1342,000	,252
	Ev hanımı(C)	52	52,31	2720,00		
	Kamu çalışanı(B)	59	38,94	2297,50	416,500	,464
	Emekli(D)	16	34,53	552,50		
	Kamu çalışanı(B)	59	39,71	2343,00	194,000	,005*
	Çiftçi(E)	13	21,92	285,00		
	Ev hanımı(C)	52	34,10	1773,00	395,000	,758
	Emekli(D)	16	35,81	573,00		
	Ev hanımı(C)	52	34,92	1816,00	238,000	,096
	Çiftçi(E)	13	25,31	329,00		
	Emekli(D)	16	17,41	278,50	65,500	,072
	Çiftçi(E)	13	12,04	156,50		

Kaynak: İbrahim Tanrıkulu tarafından tasarlanmıştır.

Tablo 3.23. incelendiğinde; dindarlık ölçeği alt boyutlarından dini davranış alt boyutunda evli bireylerin meslek grupları arasındaki Mann Whitney U-testi sonuçlarına göre; işçi ile kamu çalışanı (U=292,000;p<0.05), işçi ile emekli (U=156,000;p<0.05) ve kamu çalışanı ile çiftçi (U=59,500;p<0.05), grupları arasında anlamlı düzeyde bir

farklılaşma olduğu görülmektedir. Sıra ortalamaları dikkate alındığında bu farklılaşmanın kamu çalışanı ve emekliler lehine olduğu görülmektedir.

Bu sonuç; kamu çalışanı ve emeklilerin diğer meslek gruplarından daha fazla dini davranış göstermektedirler şeklinde yorumlanabilir.

3.7. Evlilik Süresi Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemi, “Evli bireylerin evlilik süresine göre evlilik yaşam ölçeği ve dindarlık ölçeklerinin alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?” şeklindedir. Bu alt problemi cevaplamak için evlilik yaşam ölçeği ve dindarlık ölçeklerinin puanları arasında evlilik süresi değişkenine göre bir farklılaşma olup olmadığını çözümlemek amacıyla Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır.

Tablo 3.24: Araştırmaya katılanların dindarlık ölçeği ve evlilik yaşam ölçeği puan ortalamalarının evlilik süresi değişkenine göre Kruskal Wallis-H test sonuçları

Evlilik süresi	1-5 yıl (A) n=35	6-10 yıl (B) n=33	11-20 yıl (C) n=47	21 ve üzeri (D) n=43	df=3		
	Sıra ort.	Sıra ort.	Sıra ort.	Sıra ort.	χ^2	P	Anlamlı Fark
Dini İnanç	66,84	72,53	111,82	59,83	35,284	,000*	A-C B-C D-C
Dini bilgi	62,31	99,15	91,17	65,65	18,564	,000*	A-B A-C B-D C-D
Dini Davranış	64,46	55,56	102,09	85,43	25,483	,000*	A-C A-D B-C C-D
DÖ	60,91	62,85	110,33	73,71	32,301	,000*	A-C B-C D-C
EYÖ	62,97	58,45	105,67	80,50	27,259	,000*	A-C A-D B-C B-D D-C

Kaynak: İbrahim Tanrıkulu tarafından tasarlanmıştır.

Tablo 3.24’de evli bireylerin dindarlık ölçeği ve evlilik yaşam ölçeği puanları evlilik süresi değişkenine göre karşılaştırılmıştır. Tablo 4.24 incelendiğinde; dindarlık ölçeği alt boyutlarından; dini inanç alt boyutunda ($\chi^2 = 35,284$; $P < 0.05$), dini bilgi alt boyutunda ($\chi^2 = 18,564$; $P < 0.05$), dini davranış alt boyutunda ($\chi^2 = 25,483$; $P < 0.05$) ve dindarlık ölçeği toplam puan ortalamaları ($\chi^2 = 32,301$; $P < 0.05$) arasında evlilik süresi değişkenine göre anlamlı düzeyde bir farklılaşma olduğu görülmektedir.

Yine evlilikte yaşam ölçeği puan ortalamaları arasında ($\chi^2 = 27,259$; $P < 0.05$) evlilik süresi değişkenine göre anlamlı düzeyde bir farklılaşma olduğu görülmektedir.

Gruplar arasında gözlenen bu anlamlı farkın, hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere evlilik süresi değişkeni grupları arasında ikili Mann Whitney U-testi uygulanmış.

Tablo 3.25: Araştırmaya katılanların bireylerin dindarlık ölçeği toplam puan ortalamalarının evlilik süresi değişkeni grupları arası Mann-Whitney U test sonuçları

	Evlilik Süresi	n	Sıra ort.	Sıra top.	U	p
Dindarlık ölçeği toplam	1–5 yıldır evli (A)	35	35,20	1232,00	553,000	,762
	6–10 yıldır evli (B)	33	33,76	1114,00		
	1–5 yıldır evli(A)	35	27,74	971,00	341,000	,000*
	11–20 yıldır evli (C)	47	51,74	2432,00		
	1–5 yıldır evli(A)	35	33,97	1189,00	559,000	,051
	21yıl ve üzeri (D)	43	44,00	1892,00		
	6–10 yıldır evli(B)	33	28,38	936,50	375,500	,000*
	11–20 yıldır evli(C)	47	49,01	2303,50		
	6–10 yıldır evli(B)	33	34,71	1145,50	584,500	,189
	21yıl ve üzeri (D)	43	41,41	1780,50		
	11–20 yıldır evli(C)	47	57,57	2706,00	443,000	,000*
	21yıl ve üzeri (D)	43	32,30	1389,00		

Kaynak: İbrahim Tanrıkulu tarafından tasarlanmıştır.

Tablo 3.25 incelendiğinde; dindarlık ölçeği toplam puanlarına göre; 1–5 yıldır evli ile 11–20 yıldır evli ($U=341,000; p<0.05$), 6–10 yıldır evli ile 11–20 yıldır evli ($U=375,500; p<0.05$) ve 11–20 yıldır evli ile 21yıl ve üzeri ($U=443,000; p<0.05$) grupları arasında anlamlı düzeyde bir farklılaşma olduğu görülmektedir. Sıra ortalamaları dikkate alındığında bu farklılaşmanın 11–20 yıldır evli olanlar lehine olduğu görülmektedir.

Tablo 3.26: Araştırmaya katılanların evlilik yaşam ölçeği toplam puan ortalamalarının evlilik süresi değişkeni grupları arası Mann-Whitney U test sonuçları

	Evlilik Süresi	n	Sıra ort.	Sıra top.	U	p
Evlilik Yaşam Ölçeği	1–5 yıldır evli (A)	35	34,46	1206,00	576,000	,985
	6–10 yıldır evli (B)	33				
	1–5 yıldır evli(A)	35	30,54	1069,00	439,000	,000*
	11–20 yıldır evli (C)	47	49,66	2334,00		
	1–5 yıldır evli(A)	35	33,97	1189,00	559,000	,049*
	21yıl ve üzeri (D)	43	44,00	1892,00		
	6–10 yıldır evli(B)	33	26,41	871,50	310,500	,000*
	11–20 yıldır evli(C)	47	50,39	2368,50		
	6–10 yıldır evli(B)	33	31,50	1039,50	478,500	,014*
	21yıl ve üzeri (D)	43	43,87	1886,50		
	11–20 yıldır evli(C)	47	53,62	2520,00	629,000	,002*
	21yıl ve üzeri (D)	43	36,63	1575,00		

Kaynak: İbrahim Tanrıkulu tarafından tasarlanmıştır.

Tablo 3.26. incelendiğinde; evlilik yaşam ölçeği toplam puanlarına göre; 1–5 yıldır evli ile 11–20 yıldır evli ($U=439,000; p<0.05$), 1–5 yıldır evli ile 21yıl ve üzeri ($U=559,000; p<0.05$), 6–10 yıldır evli ile 11–20 yıldır evli ($U=310,500; p<0.05$), 6–10 yıldır evli ile 21yıl ve üzeri ($U=478,500; p<0.05$) ve 11–20 yıldır evli ile 21 yıl ve üzeri ($U=629,000; p<0.05$) grupları arasında anlamlı düzeyde bir farklılaşma olduğu

görülmektedir. Sıra ortalamaları dikkate alındığında bu farklılaşmanın 11–20 yıldır evli ve 21 yıl ve üzeri yıldır evli olan gruplar lehine olduğu görülmektedir.

Bu sonuç; evlilik süresi uzadıkça evlilik uyumu da artmaktadır şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 3.27: Araştırmaya katılanların dindarlık ölçeği puan ortalamalarının dini inanç alt boyutunda evlilik süresi değişkeni grupları arası Mann-Whitney U test sonuçları

	Evlilik Süresi	n	Sıra ort.	Sıra top.	U	p
Dini İnanç	1–5 yıldır evli (A)	35	33,24	1163,50	533,500	,586
	6–10 yıldır evli (B)	33	35,83	1182,50		
	1–5 yıldır evli(A)	35	26,19	916,50	286,500	,000*
	11–20 yıldır evli (C)	47	52,90	2486,50		
	1–5 yıldır evli(A)	35	43,41	1519,50	615,500	,165
	21yıl ve üzeri (D)	43	36,31	1561,50		
	6–10 yıldır evli(B)	33	28,53	941,50	380,500	,000*
	11–20 yıldır evli(C)	47	48,90	2298,50		
	6–10 yıldır evli(B)	33	42,17	1391,50	588,500	,202
	21yıl ve üzeri (D)	43	35,69	1534,50		
	11–20 yıldır evli(C)	47	58,01	2726,50	422,500	,000*
	21yıl ve üzeri (D)	43	31,83	1368,50		

Kaynak: İbrahim Tanrıkulu tarafından tasarlanmıştır.

Tablo 3.27. incelendiğinde; dindarlık ölçeği alt boyutlarından dini bilgi alt boyutunda; 1–5 yıldır evli ile 11–20 yıldır evli ($U=286,000; p<0.05$), 6–10 yıldır evli ile 11–20 yıldır evli ($U=380,500; p<0.05$) ve 11–20 yıldır evli ile 21yıl ve üzeri ($U=422,500; p<0.05$) grupları arasında anlamlı düzeyde bir farklılaşma olduğu görülmektedir. Sıra ortalamaları dikkate alındığında bu farklılaşmanın 11–20 yıldır evli olan gruplar lehine olduğu görülmektedir.

Bu sonuç; evlilik süresi uzadıkça dini inanç düzeyi artmaktadır şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 3.28: Araştırmaya katılanların dindarlık ölçeği puan ortalamalarının dini bilgi alt boyutunda evlilik süresi değişkeni grupları arası Mann-Whitney U test sonuçları

	Evlilik Süresi	n	Sıra ort.	Sıra top.	U	p
Dini Bilgi	1–5 yıldır evli (A)	35	26,03	911,00	281,000	,000*
	6–10 yıldır evli (B)	33	43,48	1435,00		
	1–5 yıldır evli(A)	35	33,69	1179,00	549,000	,009*
	11–20 yıldır evli (C)	47	47,32	2224,00		
	1–5 yıldır evli(A)	35	38,60	1351,00	721,000	,745
	21yıl ve üzeri (D)	43	40,23	1730,00		
	6–10 yıldır evli(B)	33	41,95	1384,50	727,500	,636
	11–20 yıldır evli(C)	47	39,48	1855,50		
	6–10 yıldır evli(B)	33	47,71	1574,50	405,500	,001*
	21yıl ve üzeri (D)	43	31,43	1351,50		
	11–20 yıldır evli(C)	47	52,37	2461,50	687,500	,008*
	21yıl ve üzeri (D)	43	37,99	1633,50		

Kaynak: İbrahim Tanrıkulu tarafından tasarlanmıştır.

Tablo 3.28. incelendiğinde; dindarlık ölçeği alt boyutlarından dini bilgi alt boyutunda; 1–5 yıldır evli ile 6–10 yıldır evli ($U=281,000; p<0.05$), 1–5 yıldır evli ile 11–20 yıldır evli ($U=549,000; p<0.05$), 6–10 yıldır evli ile 21yıl ve üzeri ($U=405,500; p<0.05$) ve 11–20 yıldır evli ile 21yıl ve üzeri ($U=687,500; p<0.05$) grupları arasında anlamlı düzeyde bir farklılaşma olduğu görülmektedir. Sıra ortalamaları dikkate alındığında bu farklılaşmanın 6–10 yıldır evli ve 11–20 yıldır evli olan gruplar lehine olduğu görülmektedir.

Bu sonuç; evlilik süresi uzadıkça dini bilgi düzeyi artmaktadır şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 3.29: Araştırmaya katılanların dindarlık ölçeği puan ortalamalarının dini davranış alt boyutunda evlilik süresi değişkeni grupları arası Mann-Whitney U test sonuçları

	Evlilik Süresi	n	Sıra ort.	Sıra top.	U	p
Dini Davranış	1–5 yıldır evli (A)	35	37,31	1306,00	479,000	,225
	6–10 yıldır evli (B)	33	31,52	1040,00		
	1–5 yıldır evli(A)	35	30,63	1072,00	442,000	,000*
	11–20 yıldır evli (C)	47	49,60	2331,00		
	1–5 yıldır evli(A)	35	32,51	1138,00	508,000	,012*
	21yıl ve üzeri (D)	43	45,19	1943,00		
	6–10 yıldır evli(B)	33	28,91	954,00	393,000	,000*
	11–20 yıldır evli(C)	47	48,64	2286,00		
	6–10 yıldır evli(B)	33	29,14	961,50	400,500	,001*
	21yıl ve üzeri (D)	43	45,69	1964,50		
	11–20 yıldır evli(C)	47	51,85	2437,00	712,000	,014*
	21yıl ve üzeri (D)	43	38,56	1658,00		

Kaynak: İbrahim Tanrıkulu tarafından tasarlanmıştır.

Tablo 3.29. incelendiğinde; dindarlık ölçeği alt boyutlarından dini davranış alt boyutunda; 1–5 yıldır evli ile 11–20 yıldır evli ($U=442,000; p<0.05$), 1–5 yıldır evli ile 21yıl ve üzeri ($U=508,000; p<0.05$), 6–10 yıldır evli ile 11–20 yıldır evli ($U=393,000; p<0.05$), 6–10 yıldır evli ile 21yıl ve üzeri ($U=400,500; p<0.05$) ve 11–20 yıldır evli ile 21yıl ve üzeri ($U=712,000; p<0.05$) grupları arasında anlamlı düzeyde bir farklılaşma olduğu görülmektedir. Sıra ortalamaları dikkate alındığında bu farklılaşmanın 11–20 yıldır evli ve 21 yıl ve üzeri yıldır evli olan gruplar lehine olduğu görülmektedir.

Bu sonuç; evlilik süresi uzadıkça dini davranış gösterme düzeyi artmaktadır şeklinde yorumlanabilir.

3.8. Evlenme Şekli Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı alt problemi, “Evli bireylerin evlenme şekline göre evlilik yaşam ölçeği ve dindarlık ölçeklerinin alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?” şeklindedir. Bu alt problemi cevaplamak için evlilik yaşam ölçeği ve dindarlık ölçeklerinin puanları arasında evlenme şekli

değişkenine göre bir farklılaşma olup olmadığını çözümlmek amacıyla Kruskal Wallis-H testi uygulanmış sonuçları Tablo 3.30’da verilmiştir.

Tablo 3.30: Araştırmaya katılanların dindarlık ölçeği ve evlilik yaşam ölçeği puan ortalamalarının evlenme şekli değişkenine göre Kruskal Wallis-H test sonuçları

Evlenme şekli	Görücü usulü ile n=70 (A)	Yakın arkadaş/ akraba aracılığı ile n= 43 (B)	Flört sonrası evlilik n=41 (C)	İnternette n=4 (D)	df=3		Anlamlı Fark
	Sıra ort.	Sıra ort.	Sıra ort.	Sıra ort.	χ^2	P	
Dini İnanç	87,15	82,16	63,91	76,75	6,961	,073	
Dini bilgi	78,17	81,51	83,83	36,75	4,121	,249	
Dini Davranış	88,21	86,49	57,91	73,25	12,988	,005*	A-C B-C
DÖ	86,19	86,37	61,68	71,25	8,847	,031*	A-C B-C
EYÖ	80,06	90,87	66,52	80,50	6,035	,110	

Kaynak: İbrahim Tanrıkulu tarafından tasarlanmıştır.

Tablo 3.30’da evli bireylerin dindarlık ölçeği ve evlilik yaşam ölçeği puanları evlenme şekli değişkenine göre karşılaştırılmıştır. Tablo 3.30 incelendiğinde; dindarlık ölçeği alt boyutlarından; dini davranış alt boyutunda ($\chi^2 = 12,988$; $P < 0.05$) ve dindarlık ölçeği toplam puan ortalamaları ($\chi^2 = 8,847$; $P < 0.05$) arasında evlenme şekli değişkenine göre anlamlı düzeyde bir farklılaşma olduğu görülmektedir.

Evlilik yaşam ölçeği puan ortalamaları arasında ($\chi^2 = 6,035$; $P > 0.05$) evlenme şekli değişkenine göre anlamlı düzeyde bir farklılaşma olmadığı görülmektedir.

Dindarlık ölçeği gruplar arasında gözlenen farkın, hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere evlenme şekli değişkeni grupları arasında ikili Mann Whitney U-testi uygulanmış.

Tablo 3.31: Araştırmaya katılanların dindarlık ölçeği toplam puan ortalamalarının evlenme şekli değişkeni grupları arası Mann-Whitney U test sonuçları

	Evlenme Şekli	n	Sıra ort.	Sıra top.	U	p
Dindarlık Ölçeği Toplam	Görücü usulü ile (A)	70	56,89	3982,00	1,497	,962
	Yakın arkadaş/akraba aracılığı (B)	43	57,19	2459,00		
	Görücü usulü ile(A)	70	62,47	4373,00	982,000	,006*
	Flört sonrası evlilik (C)	41	44,95	1843,00		
	Görücü usulü ile(A)	70	37,83	2648,00	117,000	,581
	İnternette (D)	4	31,75	127,00		
	Yakın arkadaş/akraba aracılığı (B)	43	48,60	2090,00	619,000	,019*
	Flört sonrası evlilik(C)	41	36,10	1480,00		
	Yakın arkadaş/akraba aracılığı(B)	43	24,58	1057,00	61,000	,338
	İnternette(D)	4	17,75	71,00		
	Flört sonrası evlilik(C)	41	22,63	928,00	67,000	,547
	İnternette(D)	4	26,75	107,00		

Kaynak: İbrahim Tanrıkulu tarafından tasarlanmıştır.

Tablo 3.31. incelendiğinde; dindarlık ölçeği toplam puanlarına göre evli bireylerin evlenme şekli grupları arasındaki Mann Whitney U-testi sonuçları incelendiğinde; görücü usulü ile evlilik ile flört sonrası evlilik ($U=982,000; p<0.05$) ve yakın arkadaş/akraba aracılığı ile flört sonrası evlilik ($U=619,000; p<0.05$) grupları arasında anlamlı düzeyde bir farklılaşma olduğu görülmektedir. Sıra ortalamaları dikkate alındığında bu farklılaşmanın görücü usulü ve yakın arkadaş/akraba aracılığı lehine olduğu görülmektedir.

Bu sonuç; görücü usulü ve yakın arkadaş/akraba aracılığı ile evlenen bireylerin dindarlık ölçeği toplam puanlarının daha fazla olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 3.32: Araştırmaya katılanların dindarlık ölçeği puan ortalamalarının dini davranış alt boyutunda “evlenme şekli” değişkeni grupları arası Mann-Whitney U test sonuçları

	Evlenme Şekli	n	Sıra ort.	Sıra top.	U	p
Dini Davranış	Görücü usulü ile (A)	70	57,25	4007,50	1487,500	,916
	Yakın arkadaş/akraba aracılığı (B)	43	56,59	2433,50		
	Görücü usulü ile(A)	70	63,91	4474,00	881,000	,001*
	Flört sonrası evlilik (C)	41	42,49	1742,00		
	Görücü usulü ile(A)	70	38,04	2663,00	102,000	,355
	İnternette (D)	4	28,00	112,00		
	Yakın arkadaş/akraba aracılığı (B)	43	49,85	2143,50	565,500	,004*
	Flört sonrası evlilik(C)	41	34,79	1426,50		
	Yakın arkadaş/akraba aracılığı(B)	43	24,05	1034,00	84,000	,938
	İnternette(D)	4	23,50	94,00		
	Flört sonrası evlilik(C)	41	22,63	928,00	67,000	,548
	İnternette(D)	4	26,75	107,00		

Kaynak: İbrahim Tanrıkulu tarafından tasarlanmıştır.

Tablo 3.32. incelendiğinde; dindarlık ölçeği alt boyutlarından dini davranış alt boyutunda evli bireylerin evlenme şekli grupları arasındaki Mann Whitney U-testi sonuçlarına göre; Görücü usulü ile evlilik ile Flört sonrası evlilik ($U=881,000; p<0.05$) ve Yakın arkadaş/akraba aracılığı ile Flört sonrası evlilik ($U=565,500; p<0.05$) grupları arasında anlamlı düzeyde bir farklılaşma olduğu görülmektedir. Sıra ortalamaları dikkate alındığında bu farklılaşmanın görücü usulü ve yakın arkadaş/akraba aracılığı lehine olduğu görülmektedir.

Bu sonuç; daha fazla dini davranış gösteren bireyler geleneksel yöntemlerle evlenme şeklini tercih etmektedirler şeklinde yorumlanabilir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

İnsan hayatına yön veren en önemli faktörlerden olan evlilik ve dindarlığın incelendiği bu araştırmada, dindarlık ve evlilikte mutluluk ilişkisinin değişkenler açısından ilişkisine bakılmıştır.

Kayseri ili Özvatan ilçesinde yaşayan insanların görüşlerine göre dindarlık ve evlilikte mutluluk ilişkisini incelemek amacıyla yapılan bu araştırma ilişkisel tarama modeline göre yapılmıştır. Araştırmada veri toplama araçları olarak “ Kişisel Bilgi Formu, Dindarlık Ölçeği (DÖ) ve Evlilik Yaşam Ölçeği”(EYÖ) kullanılmıştır.

4.1. Sonuç ve Tartışma

Çalışmanın ilk hipotezinde (H1a: Dindarlık ile evlilikte mutluluk arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.) dindarlık ile evlilikte mutluluk arasında anlamlı bir ilişki beklenmektedir. Analiz sonuçlarına göre dindarlık ölçeği ile evlilik yaşam ölçeği puanları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Bu sonuç araştırmamızın birinci hipotezini doğrulamaktadır. Bu sonuç Alinyazında başka çalışma sonuçlarıyla uyumludur. Arvas yapmış olduğu çalışmalarda (2017a; 2017b; Arvas ve Hökelekli, 2017) dinin etkisini hissetme ölçeği ile evlilik yaşam ölçeği ve evlilikte sorun çözme arasında pozitif yönde, anlamlı ve düşük bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Güngör (2016) farklı dinden evlilikler üzerine yapmış olduğu çalışmada, katılımcıların büyük çoğunluğunun evliliklerin başarılı olması için çiftlerin aynı dinden olması gerektiğine inandıkları sonucuna ulaşmıştır. Hünler (2002), çalışmasında dindarlığın evlilik doyumu üzerinde temel bir etkiye sahip olduğunu tespit etmiştir.

Buna karşın Uluyol'un (2014) gerçekleştirdiği yüksek lisans tez çalışmasında dindarlık ile evlilik uyumu arasında herhangi bir ilişkiye rastlanmamıştır. Yapıcı (2018) çalışmasında, dindarlığın evlilik yaşantısını olumlu yönde etkilediğini, ancak bu olumlu etkinin evlilikte yaşanan ciddi sorunlarda çok da etkili olamadığını ifade etmiştir.

Araştırmaya göre kadınların erkeklere göre dini inanç ve dini ibadetleri daha fazla yerine getirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre çalışmanın ikinci hipotezi (H1b: Kadınların dindarlık düzeyi puanı erkeklerin dindarlık düzeyi puanına göre daha yüksektir.) desteklenmektedir. Buna karşın dini davranış ve dindarlık ölçeği toplam puanda dindarlığın cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılaşma göstermediği belirlenmiştir.

Alanyazın incelendiğinde bazı araştırmaların sonuçlarının bu bulguyu desteklemekte olduğu görülmektedir (Ataşalan Arslan, 2019; Bener, 2011; Hasankahyaoğlu, 2008; Gürsu, 2011; Şentepe ve Güven, 2015). Bazı çalışmalarda kadınların dindarlık düzeylerinin erkeklerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Şentepe ve Güven, 2015; Dağlı, 2010; Çalışır, 2014; Yoğurtcu, 2009). Buna karşın erkeklerin dindarlık düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşan araştırmalarda vardır (Yılmaz, 2018; Kula, 2001; Onay, 2003). Bunların aksine cinsiyet değişkeninin dindarlık düzeyi üzerinde etkisinin olmadığı sonucunu çıkaran araştırmalarda vardır (Aydemir, 2008; Çurum, 2015; Apaydın ve Kirman, 2004; Atçeken, 2014; Nalbant, 2010; Özkan, 2016; Öztürk, 2017; Balcı-Arvas ve Hökelekli, 2017; Koç, 2008).

Araştırmanın yaş değişkenine ilişkin bulgularına bakıldığında çalışmanın H1c hipotezi (H1c: Yaş ile dindarlık düzeyi arasında aynı yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.) desteklenmemektedir. Yaş değişkenine göre katılımcılar arasında anlamlı farklılaşma olduğu ve bu farklılaşmanın; dindarlık ölçeğinin dini inanç alt boyutunda “19–30” yaş grubundaki bireylerle “31–40” ve “41–60” yaş grubundaki bireyler arasında olduğu sıra ortalamalar dikkate alındığında farklılaşmanın “19–30” ve “31–40” yaş grubundaki bireyler lehine olduğu görülmüştür.

Alanyazın incelendiğinde bazı araştırmaların sonuçlarının bu bulguyu desteklemekte olduğu görülmektedir (Acar, Yıldırım ve Ergene, 1996; Atçeken, 2014; Uysal, 2006; Karşı, 2012; Aydemir, 2008; Balcı-Arvas ve Hökelekli, 2017; Öztürk, 2017; Yılmaz, 2018; Koç, 2008; Aydemir, 2008). Bu çalışmalara karşın dindarlık düzeyinin yaş değişkenine göre farklılaşma göstermediği sonucuna ulaşan araştırmalar da vardır (Çurum, 2015; Gürsu, 2011, Özkan, 2016, Yaman, 2008, Uysal, 1995, Yıldız, 2012, Kaya, 2007). Bu çalışmaların aksine Çalışır (2014) yaş arttıkça dindarlık düzeyinin azaldığını tespit etmiştir.

Araştırma bulgularına göre evlilik süresi ile dindarlık ölçeğinin toplamından, dini inanç, dini bilgi ve dini davranış alt boyutlarında, elde edilen puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre çalışmanın H1d hipotezi (H1d: Dindarlık düzeyi puanı ile evlilik süresi arasında aynı yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.) desteklenmektedir. Sıra ortalamaları dikkate alındığında bu farklılaşmanın 11–20 yıldır evli olanlar lehine olduğu görülmektedir. Bu sonuç; evlilik süresi uzadıkça dini davranış gösterme düzeyi artmaktadır şeklinde yorumlanabilir.

Alanyazın incelendiğinde bazı araştırmaların sonuçlarının bu bulguyu desteklemekte olduğu görülmektedir. Yılmaz (2018), evlilik süresi açısından dindarlık puanlarını incelediğinde, 10 yıl ve üzeri evli olan çiftlerin dindarlık envanteri toplam puanlarının daha yüksek olduğunu saptamıştır. Geçioğlu (2018, s. 249), evlilik süresi arttıkça dindarlık düzeyinin arttığını saptamıştır. Balcı-Arvas ve Hökelekli (2017) uzun süredir evli olan çiftlerin henüz evlilik yaşantılarının başlarında olan çiftlere göre dindarlık puanlarının daha yüksek olduğunu tespit etmiştir.

Araştırma bulgularına göre evlenme şekli ile dindarlık ölçeği toplamı ve dini davranış alt boyutunda elde edilen puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre çalışmanın H1e hipotezi (H1e: Geleneksel evlenme yöntemleri ile evlenenlerin dindarlık düzeyi puanları daha yüksektir.) desteklenmektedir. Sıra ortalamaları dikkate alındığında bu farklılaşmanın “görücü usulü” ve “yakın arkadaş/akraba aracılığı ile evlenen” lehine olduğu görülmektedir.

Alanyazın incelendiğinde bazı araştırmaların sonuçlarının bu bulguyu desteklemekte olduğu görülmektedir. (Yılmaz,2018; Geçioğlu,2018) Görücü usulüyle evlenenlerin dindarlık puanının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Araştırma bulgularına göre; evlilik yaşam ölçeği puanları cinsiyete göre değişme göstermemiştir. Bu sonuca göre çalışmanın H2a hipotezi (H2a:Evlilikte mutluluk ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.) desteklenmemektedir. Alanyazın incelendiğinde bu bulguyu destekler nitelikte olan (Tuzcu, 2017; Bildirici, 2016; Cademir-Karaburç, 2017; Abalı, 2017; Özden, 2014; Çelik ve Tümkaya, 2012; Kublay, 2013; Kahveci, 2016; Ergül, 2017; Özcan, 2016; Demiray, 2006; Tutarel-Kışlak ve Göztepe, 2012; Özyaydınlık, 2014; Tüfekçi-Hoşgör, 2013; Fışıloğlu, 1992; Çınar, 2008; Fidanoğlu, 2007; Yeşiltepe, 2011; Zeytinoğlu, 2013; Aydın, 2015) çalışmalar

mevcuttur. Aynı şekilde evlilik doyumunun cinsiyete göre farklılaşmadığını belirten çalışmalar (Günay, 2007; Yıldız, 2012; Atçeken, 2014; Tuzcu, 2017) da vardır. Bu çalışmalardan farklı olarak evlilik uyumunun cinsiyete göre farklılık gösterdiği sonucunu çıkaran araştırmalar da vardır (Yılmaz, 2018; Köse, 2016; Fidanoğlu, 2006; Çakmak-Tolan, 2015; Güçlü-Ergin,2008).

Araştırma bulgularına göre; evlilik yaşam ölçeği puanları yaş değişkenine göre değişme göstermemiştir. Bu sonuca göre çalışmanın H2b hipotezi (H2b: Yaş ile evlilikte mutluluk arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.) desteklenmemektedir. Alinyazında evlilik uyumunun yaşa göre farklılaşmadığını belirten çalışmalar mevcuttur. (Candemir-Karaburç, 2017; Uzel, 2015; Abalı, 2017; Demir, 2016; Özcan, 2016; Tutarel-Kışlak ve Göztepe, 2012; Tüfekçi-Hoşgör, 2013; Erişti, 2010; Gürsoy, 2004; Fışıloğlu, 1992; Tutarel-Kışlak ve Çabukça, 2002; Yeşiltepe, 2011; Uçar, 2018; Hünler ve Gençöz, 2003; Çınar, 2008; Yıldız, 2012 ve Çağ, 2011).Bu çalışmaların aksine evlilik doyumunun yaşa göre farklılaştığını belirten çalışmalar da vardır (Atçeken, 2014; Uçar,2018; Tuzcu, 2017).

Araştırma bulgularına göre evlilik yaşam ölçeği puan ortalamaları arasında evlenme şekli değişkenine göre anlamlı düzeyde bir farklılaşma olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre çalışmanın H2c hipotezi (H2c:Geleneksel evlenme yöntemleri ile evlenenlerin evlilikte mutluluk düzeyi puanları daha yüksektir.) desteklenmemektedir. Bu sonuç daha önce yapılan çalışmaların sonuçlarıyla uyuşmamaktadır. Alanyazın incelendiğinde evlenme şekline göre evlilik uyumunun anlamlı bir biçimde farklılaştığını gösteren (Kahveci, 2016; Özaydınlık, 2014; Çakmak Tolan, 2015; Bildirici, 2016; Uçar, 2018) çalışmalar mevcuttur. Kahveci (2016), görücü usulü ile evlilik yapan çiftlerin evlilik uyum düzeylerinin, kendileri tanışarak evlilik yapan çiftlere göre daha yüksek düzeyde olduğunu saptamıştır. Bu çalışmanın sonuçlarının aksine Gül (2016), görücü usulü ile evlenenlerin evlilik uyumunun kendileri tanışarak evlenenlere göre anlamlı düzeyde düşük olduğunu tespit etmiştir. Yılmaz (2018), tanışarak evlenen çiftlerin görücü usulüyle evlenen çiftlere göre mutluluk puanlarının daha yüksek olduğunu belirtmiştir.

Araştırma bulgularına göre eğitim durumu ile dindarlık arasında anlamlı düzeyde bir farklılaşma olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sıra ortalamaları dikkate

alındığında bu farklılaşmanın ortaokul mezunu gruplar lehine olduğu görülmektedir. Buna yüzden çalışmanın H3a hipotezi (H3a: Eğitim durumu ile dindarlık düzeyi arasında aynı yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır.) desteklenmemektedir.

Alanyazın incelendiğinde bazı araştırmaların sonuçlarının bu bulguyu desteklemekte olduğu görülmektedir (Acar, Yıldırım ve Ergene, 1996; Aydemir, 2008; Emre, 2013, Çurum, 2015 ve Balcı-Arvas ve Hökelekli 2017). Eğitim seviyesi düşük bireylerin daha fazla dindarlık eğilimi gösterdikleri söylenebilir (Balcı Arvas ve Hökelekli, 2017). Bu çalışmaların aksine (Yılmaz, 2018; Koç, 2010 ve Dağlı, 2010) eğitim durumuna değişkenine göre dindarlık puanlarında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir farklılaşma olmadığını tespit etmiştir.

Eğitim durumu ile evlilik yaşam ölçeği puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde bir farklılaşma olduğu ve bu farkın ortaokul mezunu gruplar lehine olduğu görülmüştür. Alanyazın incelendiğinde bazı araştırmaların sonuçlarının bu bulguyu desteklemekte olduğu görülmektedir (Özden, 2014; Şahin, 2017; Özcan, 2016; Özyıldırım, 2014; Tüfekçi-Hoşgör, 2013; Fidanoğlu, 2007; Cesur-Atintaş, 2015). Eğitim düzeyi yükseldikçe evlilik uyum düzeyinin yüksek çıktığı sonucuna ulaşan araştırmalar da vardır (Aydınlı, 2015; Şahin, 2017). Bu çalışmalardan farklı olarak evlilik uyumunun eğitim durumuna göre farklılık göstermediği sonucunu çıkaran çalışmalar da vardır (Candemir-Karaburç, 2017; Bildirici, 2016; Uzel, 2015; Abalı, 2017; Kublay, 2013; Kahveci, 2016; Fidanoğlu, 2006; Demiray, 2006; Çakmak-Tolan, 2015; Tutarel-Kışlak ve Göztepe, 2012; Tutarel-Kışlak ve Çabukça, 2002; Gülererli, 2014; Uçar, 2018).

Araştırma bulgularına göre, meslek değişkeni ile dindarlık ölçeğinin toplamından ve dini inanç, dini bilgi ve dini davranış alt boyutlarından, elde edilen puan ortalamaları arasında anlamlı farklılaşmalar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre çalışmanın H4a hipotezi (H4a: Meslekler ile dindarlık düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.) desteklenmektedir. Sıra ortalamalar dikkate alındığında bu farkın; Dindarlık Ölçeğinin toplamında; “kamu çalışanı” ve “emekliler” lehine olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dini inanç ve dini bilgi alt boyutunda “işçiler”, “kamu çalışanı”, “emekliler” ve “ev hanımları” lehine olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dini davranış alt boyutunda “kamu çalışanı” ve “emekliler” lehine olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Alanyazın incelendiğinde bazı araştırmaların sonuçlarının bu bulguyu desteklemekte olduğu görülmektedir (Ataşalan Arslan,2019; Geçioğlu,2018; Koç,2010). Bu araştırmaların aksine Aydemir, (2008) yaptığı araştırma sonucunda dindarlık düzeyinin meslek değişkenine göre anlamlı düzeyde bir farklılaşma olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Araştırma bulgularına göre, meslek değişkeni ile evlilik yaşam ölçeği puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu ve bu farkın işçi, kamu çalışanı, ev hanımı ve emekliler lehine olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre çalışmanın H4b hipotezi (H4b: Meslekler ile evlilikte mutluluk düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.) doğrulanmaktadır. Alanyazın incelendiğinde bazı araştırmaların sonuçlarının bu bulguyu desteklemekte olduğu görülmektedir (Tüfekçi-Hoşgör, 2013; Yılmaz, 2018, Zehir,2016; Geçioğlu,2018).Bu çalışmaların aksine evlilik uyumu ile meslek arasında anlamlı ilişki olmadığını belirten çalışmalar da vardır (Uzel,2015; Kublay, 2013; Şahin, 2017; Gürsoy,2004; Fışiloğlu, 1992).

Evlilik yaşam ölçeği puan ortalamaları arasında evlilik süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma olduğu ve bu farkın 11–20 yıldır evli ve 21 yıl ve üzeri yıldır evli olan gruplar lehine olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Evlilikte uyum ile evlilik süresi arasında anlamlı düzeyde farklılaşma olduğu sonucuna ulaşan (Bildirici, 2016; Kublay, 2013; Düzgün, 2009; Ergül, 2017; Fidanoğlu, 2006; Fidanoğlu, 2007; Demir, 2016; Demiray,2006; Özaydınlık,2014; Tüfekçi-Hoşgör, 2013;) çalışmalar mevcuttur. Yukarıda aktarılan çalışma sonuçlarının aksine evlilikte uyum ile evlilik süresi arasında anlamlı düzeyde farklılaşma olmadığı sonucuna ulaşan (Candemir-Karaburç, 2017; Kahveci, 2016; Uzel, 2015; Abalı, 2017; Özden, 2014; Özcan, 2016; Tutarel-Kışlak ve Göztepe, 2012, Gürsoy, 2004; Fışiloğlu,1992; Çınar,2008; Tutarel- Kışlak ve Çabukça, 2002; Güçlü Ergin, 2008; Çağ ve Yıldırım, 2013; Zeytinoğlu, 2013; Aydınli, 2015; Uçar, 2018) çalışmalarda vardır.

Sonuç olarak; dindarlık ve evlilikte mutluluk ilişkisini incelediğimiz bu araştırmada özetle dindarlık ile evlilikte mutluluk arasında pozitif yönde düşük bir ilişki olduğu görülmüştür. Kadınların dini inanç ve ibadetleri erkeklere oranla daha fazla yerine getirdikleri; ancak dindarlığın cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı, cinsiyet ile evlilikte mutluluk arasında anlamlı düzeyde bir ilişki

olmadığı görülmüştür. Yaş değişkeni ile dindarlık arasında aynı yönde anlamlı bir ilişki olmadığı, 40 yaşından küçük bireylerin dini bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür.

Eğitim durumu ile dindarlık ve evlilikte mutluluk arasında aynı yönde anlamlı bir ilişki bulunmadığı, ortaokul mezunu olanların dindarlık düzeylerinin ve evlilikte mutluluk düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Meslek değişkeni ile dindarlık ve evlilikte mutluluk arasında anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu, kamu çalışanları ve emeklilerin dindarlık düzeylerinin daha yüksek olduğu ve diğer meslek gruplarından anlamlı düzeyde farklılaştığı, evlilikte mutluluk düzeyinin çiftçilerde diğer meslek gruplarına göre daha az olduğu görülmüştür.

Evlilik süresi değişkeni ile dindarlık arasında anlamlı bir ilişki olduğu, 11-20 yıldır evli olanların diğer gruplara göre dindarlık düzeylerinin daha yüksek olduğu, evlilik süresi ile evlilikte mutluluk arasında aynı yönde anlamlı bir ilişki olduğu, evlilik süresi uzadıkça evlilikte uyumun arttığı görülmüştür.

Evlenme şekli değişkeni ile dindarlık düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğu, geleneksel evlenme yöntemleri ile evlenenlerin dindarlık düzeyi puanlarının daha yüksek olduğu, evlenme şekli ile evlilikte mutluluk arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür.

4.2. Öneriler

Araştırma Kayseri ili Özvatan ilçesinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın Kayseri ilinin farklı ilçelerinde tekrarlanması önerilmektedir.

Araştırmanın farklı yöntemler (nicel) kullanılarak tekrarlanması ve araştırma bulgularının karşılaştırılması önerilmektedir.

Araştırma ülkemizin farklı illerinde ve daha büyük örneklem grupları üzerinde tekrarlanabilir.

Araştırmada dindarlık ölçeği ve evlilik uyum ölçeği kullanılmıştır, farklı ölçekler birlikte kullanılarak araştırmanın tekrarlanması önerilmektedir.

Araştırmanın veri toplama safhası insanların psikolojik ve sosyal yönden birtakım problemler yaşadığı döneme denk geldiği için pandemi süreci üzerinden belirli bir süre geçtikten sonra tekrarlanması önerilmektedir.

Bu araştırma taşrada yapıldığı için araştırmanın kentlerde ya da kent taşra yaşamının bir arada sürdüğü şehirlerde yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Abalı, C. (2017). *Çocukluk çağı travmalarının evlilik uyumu ve yaşam kalitesi üzerindeki etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Acar, N., Yıldırım, V., & Ergene, V. (1996). Bireylerin dindarlık düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12 (12), 45-56.
- Akarsu, B. (1997). *Felsefe terimleri sözlüğü*. İnkılap Yayınevi.
- Almas, G. (2010). *Evlilikte uyum ve inanç gelişimi arasındaki ilişkiler* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Altun, R. (2015). Dindarlık ve depresyon ilişkisi. *International Journal of Humanities and Education*, 1(1), 15-42.
- Apaydın, H. & Kirman, M. A. (2004). İlahiyat fakültesi öğrencilerinin eş seçim biçimleri ve karşı cinsle arkadaşlık ilişkileri üzerine psiko-sosyal bir yaklaşım. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1(4), 97-119.
- Arıkan, Ç. (1996). *Halkın boşanmaya ilişkin tutumları araştırması*. T. C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları.
- Arvas, F. B. (2017a). *Dindarlığın evlilik doyumu üzerindeki etkileri ve değerlerin dindarlık ve evlilik doyumu ilişkisi üzerindeki arabulucu rolü* (Yayınlanmamış doktora tezi). Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arvas, F. B. (2017b). Dindarlığın Evlilik Doyumu Üzerindeki Etkileri ve Değerlerin Dindarlık ve Evlilik Doyumu İlişkisi Üzerindeki Arabulucu Rolü. İçinde H. Hökelekli (Ed.), *Din, değerler ve sağlık* (ss. 307-346). Değerler Eğitim Merkezi Yayınları.
- Atalay, T. (2002). *İlköğretim ve liselerde dindarlık üzerine bir araştırma: Diyarbakır örneği* (Yayınlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ataşalan Arslan, D. (2019). *Dindarlık ile evlilik uyumu arasındaki ilişkinin bazı kişisel değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü.
- Atçeken, M. (2014). *Dindarlık, evlilik doyumu ve kişilik özelliklerinin bağışlama ile ilişkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ateş, A. O. (2010). *Kur'an ve sünnetin kadına bakışı*. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Ayan, M. (2012). Evlilik yoluyla ırksal ve dini kesişmeler. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 1(11), 169-176.
- Aydemir, R. E. (2008). *Dindarlık ve mutluluk ilişkisi: İlk yetişkinlik dönemi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ondokuzmayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydın, S. (2013). Akrabalık ve Toplumsal Cinsiyet. İçinde H. Üstündağ (Ed.), *Antropoloji* (ss. 177-179). Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Aydınlı, E. (2015). *Evlilikte uyum ve çift terapileri*. Sağlık olsun, 42-44. https://www.tavsiyeyorum.com/makale_13945.htm. Erişim tarihi: 28.05.2020

- Ayten, A. (2004). *Kendini gerçekleştirme ve dindarlık ilişkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Balcı Arvas, F. & Hökelekli, H. (2017). Dindarlık ile evlilik doyumu ve evlilikte sorun çözme ilişkisi üzerine bir inceleme. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 34(15), 129-160.
- Balcı Arvas, F. (2017). *Dindarlığın evlilik doyumu üzerine etkileri ve değerlerin, dindarlık ve evlilik doyumu ilişkisi üzerindeki arabulucu rolü*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Balkanlıoğlu, M. A. (2012). Alevî-Sünnî evliliklerinin aile ilişkileri ile çocuk yetiştirme üzerine etkileri ve sosyal damgalama. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*, 1(62), 163-182.
- Bener, M. (2011). *Dindarlık-eş seçimi ilişkisi: SdÜ örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bildirici, A. (2016). *Evlilik süresinin cinsel yaşam ve evlilik uyumuna etkisi ve sonuçların demografik özelliklere göre karşılaştırılması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bilen, M. (2009). *Sağlıklı insan ilişkileri*. (7. Baskı). Anı Yayınları,
- Budak, S. (2002). *Psikoloji sözlüğü*. (2. Baskı). Bilim ve Sanat Yayınları.
- Büyük, Ş. (2019). *Evli bireylerde dindarlık ve cinsel mitlere inanç düzeyinin, evlilik doyumu ile ilişkisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. V. & Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Canatan, K. (2011). *Türk ailesinin tarihsel gelişimi*. (2. Baskı). Açılım Kitap Yayınları.
- Candemir Karaburç, G. (2017). *Evli bireylerin problemleri internet kullanımı, evlilik uyumu, eş tükenmişliği ve temel psikolojik ihtiyaçların karşılanma düzeylerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Canel, A. N.(2007). *Ailede problem çözme: Evlilik doyumu ve örnek bir grup çalışmasının sınanması* (Yayınlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Cesur Atintaş, M. (2015). *Eşi alkol bağımlısı olan ve olmayan kadınların evlilik uyumu: Eş bağımlılık, algılanan güç, depresyon, anksiyete ve stres açısından bir inceleme*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çağ, P. (2011). *Evli bireylerde eş desteği ve evlilik doyumu*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çağ, P. ve Yıldırım, İ. (2013). Evlilik doyumunu yordayan ilişkisel ve kişisel değişkenler. *Türk Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Dergisi*, 4 (39), 13-23.
- Çakmak Tolan, Ö. (2015). *Evlilik uyumunun kişilik özellikleri, ilişkiye dair inançlar ve çatışma çözüm stilleri bağlamında yordanması: Diyarbakır ili örneği* (Yayınlanmamış doktora tezi). İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çalışır, M. (2014). *Sporcularda psikolojik sağlık ve dindarlık ilişkisinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

- Çapar, B. (2008). *Farklı ortaöğretim öğrencilerinde dindarlık ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çatlı, G. (2008). *İstanbul ve Nevşehir’de Alevi-Sünni evliliğinin antropolojik açıdan incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çelik, C. (2000). Değişim sürecinde Türk aile yapısı ve din: Paradigmatik anlam ve işlev farklılaşması. *Dergi Karadeniz*, 8(25), 25-35.
- Çelik, E.(2015). Evlilik Doyumu. İçinde A. Akın & E. Çelik (Ed.), *Psikolojide güncel kavramlar III: Aile-evlilik* (ss. 24-33). Nobel Yayınları.
- Çelik, M. (2006). *Evlilik doyum ölçeği geliştirme çalışması* (Yayınlanmamış doktora tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çetin, Ü. F. (2010). *Ortaöğretim düzeyi gençlerde dindarlık-empati ilişkisi: Isparta Örneği* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çınar, L. (2008). *Evlilik doyumu: cinsiyet rolleri ve yardım arama tutumu*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çoban, R. (2013). *Lise öğrencilerinde dindarlık ve sanal bağımlılık arasındaki ilişki üzerine bir araştırma: Burdur Gölhisar örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çurum, Elif E. (2015). *Dindarlık ve iş stresi ilişkisi: Samsun örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dağlı, Emel N. (2010). *Yaşlılarda ölüm kaygısı ve dindarlık* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demir, D. (2016). *Evlilik uyumu ile bağlanma stilleri ve kişilerarası problem çözme davranışı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demiray, Ö. (2006). *Evlilikte uyumun demografik özelliklere göre incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Düzgün, G. (2009). *Evli kişilerde depresyon, ilişkiye ilişkin inanç, kendini ayarlama düzeyinin evlilik uyumu ile ilişkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Emre, Y. (2013). *Değişen dünyada değer yönelimleri ve dindarlık: KKTC örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ergül, H. (2017). *Evli bireylerde küsme davranışı ile evlilik uyumu ilişkisinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ersanlı, K., & Kalkan, M.(2008). *Evlilik ilişkilerini geliştirme: Kuram ve uygulama*. Nobel Yayınları.
- Eşsizoglu, A., Yenilmez, Ç., Güleç, G., & Yazıcıoğlu, Y. (2012). *Aile yapısı ve ilişkileri*. Anadolu Üniversitesi Yayınları.

- Evlenme Boşanma İstatistiki Sonuçları, (2021). Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni, 45568. Erişim adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Evlenme-ve-Bosanma-Istatistikleri-2021-45568>. Erişim tarihi: 20.03.2021
- Ferşadoğlu, S. (2013). *15-18 yaş lise öğrencisi kızların dini tutum ve davranışları: Yalova örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Fışiloğlu, H. (1992). Lisansüstü öğrencilerin evlilik uyumlarının karşılaştırılması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 1(7), 16-23.
- Fidanoğlu, O. (2006). *Evlilik uyumu mizah tarzı ve kaygı düzeyi arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Fidanoğlu, O. (2007). *Evlilik uyumu ile eşlerin somatizasyon düzeyleri arasındaki ilişki ve diğer sosyodemografik değişkenler açısından karşılaştırılması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Geçioğlu, A. R. (2018). *Evlilik uyumu-dindarlık ilişkisi: Adana örneği* (Yayınlanmamış doktora tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güçlü Ergin, N. (2008). *Evli ve boşanmış kişilerin evlilik uyumu ve cinsiyetçilik açısından karşılaştırılması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gül, G. (2016). *Evlilik biçimleri açısından evlilik uyumu, ilişkilerde yükleme tarzları ve psikolojik dayanıklılık değişkenlerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gülererli, N. (2014). *Öğretmenlerin evlilik uyumları ile yaratıcılıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi: Beylikdüzü örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gülsün, M., Ak, M. & Bozkurt, A. (2009). Psikiyatrik açıdan evlilik ve cinsellik. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1(1), 68-79.
- Günay, O. (2007). *Evlilik uyumu ile kişisel düşünme modelleri arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Güngör, H. C. Ve İlhan, T. (2008). Evlilik uyumu ve mizah tarzları arasındaki ilişkiler. *Aile Ve Toplum Eğitim Kültür Araştırma Dergisi*, 4(13), 97-106.
- Güngör, Ö. (2016). *İki dünya bir aile*. Akçağ Yayınları.
- Gürsoy, Ç. F. (2004). *Kaygı ve demografik değişkenlerin evlilik uyumu ile ilişkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gürsu, O. (2011). *Ergenlik döneminde psikolojik sağlık ve dindarlık ilişkisi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Hançerlioğlu, O. (1996). *Felsefe sözlüğü*. Remzi Kitapevi.
- Hasankahyaoğlu, H. R. (2008). *Dindarlık empati ilişkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Hökelekli, H. (2005). *Din psikolojisine giriş*. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Hökelekli, H. (2012). *Din psikolojisine giriş*. Dem Yayınları.

- Hünler, O. & Gençöz, T. (2005). Boyun eğici davranışlar ve evlilik doyumu ilişkisi: Algılanan evlilik problemleri çözümünün rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 18(51), 99-108.
- Hünler, O. S. (2002). *Dindarlığın evlilik doyumu üzerindeki etkileri ve algılanan evlilik problem çözme yeteneklerinin dindarlık ile evlilik doyumu ilişkisi arasındaki aracı rolü dindarlığın doyumu üzerinde ve algılanan evlilik sorunu ile ilgili olarak, dindarlık ve evlilik doyumu üzerinde arabulucu rolleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Inglehart, R. (1990). *Culture shift in advanced industrial society*. Princeton University Press
- İbrahimoglu, D. (2003). *Evlilikte doğru seçim ailede mutluluk*. Hayat Yayınları.
- Kahveci, G. A. (2016). *Evli çiftlerde evlilik uyumu, evlilik çatışma biçimi ve depresyon düzeylerinin değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karaca, F. (2001). Din psikolojisinde metot sorunu ve bir dindarlık ölçeğinin Türk toplumuna standardizasyonu. *EKEV Akademi Dergisi*, 3(1), 187-201.
- Karakaya, S. (2008). *Dindarlık ve kişilik arasındaki ilişki, Allport ve Fromm'un karşılaştırmalı analizi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karaman, H., Bardakoğlu, A. & Apaydın, Y. (1998). *İlmihal I: İman ve ibadetler*. Promat Basım Yayın.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar-ilkeler-teknikler*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Karşlı, N. (2012). Dindarlık ve öfke kontrolü ilişkisi üzerine tecrübi bir araştırma. *Ekev Akademi Dergisi*, 16(50), 57-69.
- Kaya, T. (2020). *Ergenlerde saldırganlık ve dindarlık ilişkisi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kayıklık, H. (2006). Bireysel dindarlığın boyutları ve inanç-davranış etkileşimi. *İslâmî Araştırmalar Dergisi*, 19(3); 491-499.
- Kitabevi.
- Koç, A. (2008). Okul çağı çocuklarının ailede dini eğitimi. *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(17), 145-176.
- Koç, M. (2010). Demografik özellikler ile dindarlık arasındaki ilişki: Yetişkinler üzerine ampirik bir araştırma. *Uludağ Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi*, 19(2), 217-248.
- Koroğlu, C. Z. (2012). Türkiye’de dini hayatın incelenmesi: Bütüncül bir yaklaşım. *Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(2), 82-102.
- Köse, G. (2016). *Evli bireylerin bağlanma stilleri ve stresle başa çıkma yöntemlerinin evlilik uyumuna olan etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kublay, D. (2013). *Evlilik uyumu: Değer tercihleri ve öznel mutluluk açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kula, N. (2001). *Kimlik ve din*. Ayışığı Kitapları.

- Kutupyıldızı, İ. M. (2013). *Türkiye geleneğinde aile tahlili ve evlilik sanatı*. Sokak Kitapları Yayınları.
- Mehmedoğlu, A. U. (2004). *Kişilik ve din: Dindarlık ve kişilik özellikleri üzerine bir araştırma*. DEM Yayınları.
- Nalbant, H. (2010). *Üniversite öğrencilerinde dindarlık ile başarı algısı arasındaki ilişki üzerine bir araştırma* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Okçay, H. (1991). *Kentlileşme sürecinde evli kadının dinsel tutum, değer ve davranışlarında meydana gelen değişimler: Karşıyaka örneği* (Yayınlanmamış doktora tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Okutan, N. & Büyükaşahin-Sunal, A. (2010). Romantik ilişkilerde bağlanım: Dindarlık algısı ve romantik ilişkilerle ilgili kalıp yargılar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(26), 80-88.
- Onay, A. (2003). Mezun oldukları liselere göre üniversite öğrencilerinin dindarlık düzeyleri, Diyanet İşleri Başkanlığı hizmetlerine ve dini gruplara yönelim durumları. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(1), 171-194.
- Özaydınlık, Ş. (2014). *Evli çiftlerin evlilik uyumu ile kişilik özellikleri ve romantik ilişkilerindeki sosyal ilginin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özbek, A. (2010). Din Eğitimi İle İlgili Temel Kavramlar. İçinde M. E. Ay, (Ed.), *Din eğitimi ve din hizmetlerinde rehberlik* (s.s 2-21). Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Özcan, Ö. (2016). *Evlilik uyumu ile tolerans düzeyi arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özden Ç. (2014). *Evlilik uyumu ve olumsuz otomatik düşünceler arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özgüven, İ. E. (2000). *Evlilik ve aile terapisi*. Pegem Yayınları.
- Özkan, O. (2016). *Öfke kontrolü ve dindarlık ilişkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Öztürk, E. E. (2013). *İyimserlik ve dindarlık* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Öztürk, Y. (2017). *Ergenlerde dindarlık ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi: Çarşamba örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özügürlü, K. (1990). *Evlilik raporu*. Altın Kitaplar Yayınevi.
- Sambur, B. (2007). *İslam'ın aktüel değeri*. Katkı Yayınları.
- Simav- Oruç E., & Kurt, A. (2009). Erzurum ve Bursa müftülüklerine 2005-2008 yıllarında gelen sorular ışığında kadınların boşanma talebinin nedenleri. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 18(2), 299-325.
- Şahin, H. (2017). *Evli bireylerin otomatik düşünce kalıplarının evlilik uyumu üzerindeki etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şengül, F. (2007). *Dindarlık ve ruh sağlığı ilişkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Şentepe, A. & Güven, M. (2015). Kişilik özellikleri ve dindarlık ilişkisi üzerine ampirik bir araştırma. *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 17(31), 27-44.
- Şentürk, Ü. (2008). Aile kurumuna yönelik güncel riskler. *Aile ve Toplum*, 4(14), 7-31.
- Tarhan, N. (2017). *Mutlu evlilik psikolojisi*. Timaş Yayınları.
- TDK. (2011). *Güncel Türkçe sözlük* (11. Baskı). TDK Yayınevi.
- Topçuoğlu, A. İ. (2010). Yahudilik-Hristiyanlık ve İslâm Hukuku'na göre nikâh akdine etkisi bakımından din farklılığı. *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 10(2), 79-120.
- Tutarel Kışlak, Ş. & Çabukça, F. (2002). Empati ve demografik değişkenlerin evlilik uyumu ile ilişkisi. *Aile ve Toplum Dergisi*, 2(5), 35-42.
- Tutarel-Kışlak, Ş. & Göztepe, I. (2012). Duygu dışavurumu, empati, depresyon ve evlilik uyumu arasındaki ilişkiler. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(2), 27-46.
- Tuzcu, A. (2017). *Evli bireylerde kişilik özelliklerinin evlilik uyumu ve evlilik doyumu üzerine etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tüfekçi Hoşgör, E. (2013). *Evli çiftlerin öfke ifade tarzları ile evlilik uyumunun incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Uçar, E. (2018). *Psikolojik iyi oluş yordayıcısı olarak dindarlık, evlilik doyumu ve problem çözüme* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Uluçay, F. M. (2014). *Bağlanma örüntüleri, eşe yönelik kişilerarası şemalar ve evlilik sorunlarıyla başa çıkabilme düzeyleri arasındaki ilişkiler* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Uysal, V. (2006). *Türkiye'de dindarlık ve kız*. Dem Yayınları.
- Uzel, A. (2015). *Evlilik ilişkisi içerisinde çiftler arasında cinsel doyumun, evlilik uyumu ve benlik saygısı üzerindeki etkilerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ünal, A. (1998). *Yahudilikte, Hristiyanlıkta ve İslâm'da evlilik*. T. C. Kültür Bakanlığı Yayınevi.
- Ürkmez, E. (2005). *Dini inanç, tutum ve davranışların eşler arası iletişime etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ürkmez, M., & Oğurtan, S. G. (2011). *Aile kurmak aile olmak*. (4. Baskı). Çizgi
- Yapıcı, A. (2007). *Ruh sağlığı ve din, psiko-sosyal uyum ve dindarlık*. Karahan Kitabevi.
- Yapıcı, A. (2018). Eşlerin dinsel algı ve yaşayışına göre evlilikte dindarlık ve maneviyat huzur mu, kusur mu? *Turkish Studies International Academic Journals*, 13(2), 79-106.
- Yeşiltepe, S. S. (2011). *Öğretmenlerin evlilik uyumlarının psikolojik iyi oluş ve bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Yıldız, H. (1997). *Kur'an'da mutluluk* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yıldız, Y. (2012). *İlişkiye ilişkin inançların evlilik uyumunu yordaması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yılmaz, Z. S. (2018). *Eşler arası uyum ve dindarlık* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Kahramanmaraş Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yoğurtçu, F. (2009). *Yetişkinlerde dindarlık ve ruh sağlığı* (Yayınlanmamış doktora tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yüce, F. (2009). *Gençlerde dini yönelim ve kişilik* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Zehir, T. (2016). *Evlilik uyumu ve yaşam kalitesi arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Zeytinoğlu E. (2013). *Evli bireylerin benlik saygısı, kıskançlık düzeyi, evlilikteki çatışmalar ve evlilik doyumu arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

EKLER

EK 1. Anket

Sayın Değerlendirici;

Bu veri toplama aracı din psikolojisi alanında akademik bir araştırma kapsamında bilimsel amaçlar için kullanılacak ve kesinlikle gizli tutulacaktır. Cevaplarınızı içtenlikle belirtmeniz, araştırmanın amacına ulaşmasına katkıda bulunacaktır.

Teşekkür ederim

İbrahim TANRIKULU

I-Kişisel Bilgiler

1- Cinsiyetiniz : () Kadın () Erkek

2- Yaşınız :

3- Öğrenim Durumunuz

İlkokul ()

Ortaokul ()

Lise ()

Üniversite ()

4- Evlilik süreniz

1-5 yıldır evli ()

21üzeri yıldır evli ()

6-10 yıldır evli ()

Eşim Öldü ()

11-20 yıldır evli ()

Boşanmış ()

5- Evlenme Şekliniz

Görücü usulü ile ()

Flört sonrası evlilik ()

Yakın akraba/ arkadaş aracılığı ile ()

İnternette tanışarak ()

6- Mesleğiniz

İşçi() Kamu Çalışan()

Esnaf() Diğer()

Ev Hanımı()

İşsiz()

Emekli()

Çiftçi()

II- Dindarlık Anketi

	Lütfen aşağıda size verilen her bir maddeyi, atlamadan dikkatlice okuyunuz ve kanaatinize en uygun ya da en yakın olan seçeneğin karşısına çarpı (X) işareti koyunuz. Her ifadeye mutlaka TEK yanıt veriniz ve kesinlikle BOŞ bırakmayınız.	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	Hiz. Muhammed Allah'ın peygamberidir.	()	()	()	()	()
2	Oruçlu kimse yalan söylerse orucu bozulur.	()	()	()	()	()
3	Dini bilgiler diğer bilgilerden daha değerlidir.	()	()	()	()	()
4	Ana babaya iyi davranmayı Allah emrettiği için anne babama iyi davranıyorum.	()	()	()	()	()
5	Komşulara iyi davranmak dini bir prensip olduğundan komşularıma iyi davranıyorum.	()	()	()	()	()
6	Evlilik dışı cinsel ilişki (zina) dinde yasaklandığı için bu tür ilişkiden kaçınıyorum.	()	()	()	()	()

7	Rüşvet alıp vermek günah olduğu için rüşvet alıp vermekten kaçınıyorum.	()	()	()	()	()
8	İbadet ederken Allah'ın huzurunda bulunduğumu düşünerek duygulanırım.	()	()	()	()	()
9	İnancımın gereği olan ibadetlerimi yerine getiriyorum.	()	()	()	()	()
10	Bir kimseye yardım ettiğimde içimde bir coşku ve huzur duyarım.	()	()	()	()	()
11	Büyük bir camiye girdiğimde her zaman yaşamadığım bir biçimde duygulanırım.	()	()	()	()	()
12	Öldükten sonra ahiret denen sonsuz bir hayat olacaktır.	()	()	()	()	()
13	Söz verildiğinde sözünde durmak dini bir kural olduğundan verdiğim sözü tutuyorum.	()	()	()	()	()
14	Kumar oynamak günah olduğu için kumar oynamaktan kaçınıyorum.	()	()	()	()	()
15	Dinde yasak edildiğinden içki içmemeye gayret ediyorum.	()	()	()	()	()
16	Dini inancıma göre doğru sözlü olmak gerektiğinden, doğru söylemeye gayret ediyorum.	()	()	()	()	()
17	Günah işlediğimi düşündüğümde pişmanlık ve huzursuzluk hissederim.	()	()	()	()	()
18	Hiz. Ali Hiz. Muhammed'in Hiz. Hatice'den doğan oğludur.	()	()	()	()	()
19	Kur'an 114 sureden meydana gelmiştir.	()	()	()	()	()
20	Allah vardır.	()	()	()	()	()
21	Kur'an Allah'ın gönderdiği kutsal kitaptır.	()	()	()	()	()
22	İnsanları aldatmak dini inancıma aykırı olduğu için kimseyi aldatmamaya özen gösteririm.	()	()	()	()	()
23	Kâbe Hiz. Muhammed'in kabrinin bulunduğu yerdir.	()	()	()	()	()
24	Ölümü hatırlatan bir durumla karşılaştığımda, ahirette başıma gelebilecek şeyleri düşünerek bir ürperti ve heyecan duyarım.	()	()	()	()	()
25	Tabiatındaki her şeyin son derece düzenli olması karşısında Allah'ın kudretine hayranlık duyarım.	()	()	()	()	()
26	Cuma namazını tek başına kılmak mümkündür.	()	()	()	()	()
27	Dua ettiğimde Allah'ın dualarımı kabul edeceğini ümit ederek ferahlık duyarım.	()	()	()	()	()

III- Evlilik Yaşam Ölçeği

	Aşağıda evlilik yaşamına ilişkin 10 cümle bulunmaktadır. Bu cümlelerden her biri için "kesinlikle katılmıyorum", "katılmıyorum", "kararsızım", "katılıyorum" ve "kesinlikle katılıyorum" seçenekleri yer almaktadır. Her cümleyi dikkatle okuyunuz ve sizin evlilik yaşamınıza uyan seçeneği çarpı (X) koyarak işaretleyiniz.	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1	Evlilikten beklediklerimin çoğu gerçekleşti.					
2	Evliliğimizdeki engellerin aşılamaz olduğunu düşünüyorum.					
3	Evliliğimizi çok anlamlı buluyorum					
4	Evliliğimizde giderek eksilen heyecan beni rahatsız ediyor.					
5	Evliliğimiz zaman zaman bana bir yük gibi geliyor.					
6	Huzurlu bir ev yaşamım var.					
7	Evliliğimiz her geçen gün daha iyiye doğru gitti.					
8	Bizim ilişkimiz ideal bir karı-koca ilişkisidir.					
9	Eşim benim için aynı zamanda iyi bir arkadaşdır.					
10	Baş başa kaldığımız zaman benim canım hiç sıkılmaz					

Ek 2. Anket Uygulama İzin Dilekçesi

Evrak Tarih ve Sayısı: 08/05/2015-7139

T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı :54050108-302.08.01/
Konu :Bilimsel ve Eğitim Amaçlı

İLGİLİ MAKAMA

Enstitümüz Felsefe ve Din Bilimleri Ana bilim Dalı Din Psikolojisi bilim dalı yüksek lisans öğrencisi İbrahim TANRIKULU tez projesinde kullanmak üzere Özvatan ilçesi merkez ve köylerinde Dindarlık ve Mutlu Evlilik (Özvatan Örneği) konulu anket çalışması yapmak istemektedir.

Enstitümüz öğrencisi İbrahim TANRIKULU'ya yardımlarınız hususunda gereğini arz / rica ederim.

Ekler :

- 1- İzin dilekçesi
- 2- Uygulanacak anket

Evrak Doğrulama İçin : http://193.255.88.15/enVision-Sorgula/validate_doc.aspx?V=BE6E34D0T

Pin : 95491

Erciyes Üniversitesi Talas Yolu Melikgazi 38039 KAYSERİ

Telefon: +90 352 437 52 74-46500

E-Posta: sosbil@erciyes.edu.tr

Ayrıntılı bilgi için iritibat: Emel Keçeli

Faks: +90 352 437 07 82

Elektronik Ad: <http://sbe.erciyes.edu.tr>

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.
Evrak Doğrulaması http://193.255.88.15/enVision-Sorgula/validate_doc.aspx?V=BE6E34D0T adresinden yapılabilir. (PIN:954

T. C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne

Anket İzin Dilekçesi

Öğrenci Bilgileri

Adı:	İBRAHİM	Anabilim Dalı:	FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ
Soyadı:	TANRIKULU	Bilim Dalı:	DİN PSİKOLOJİSİ
Numarası:	4030231108	Programı:	Yüksek Lisans
Danışmanı:	ALİ KUŞAT	Tarih:	24.04.2015

Tez Konusu:	DİNDARLIK VE MUTLU EVLİLİK (ÖZVATAN ÖRNEĞİ)
Anket Konusu:	DİNDARLIK MUTLU EVLİLİK İLİŞKİSİ

ANKETİN UYGULANACAĞI YERLER

1	ÖZVATAN İLÇE MERKEZ VE KÖYLERİ
---	--------------------------------

EK:Anket Örneği(1 adet)